БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят ҮНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган.

№ 205 (8730) | 1958 оной августын 30, суббото | Сэн 20 мүнгэн

ЛАФЕТНЭ ЖАТКА, КОМБАЙНУУДАА ҮДЭР ҺУНИГҮЙ ХҮДЭЛГЭЕ

* * *

ЖУРНАЛ, ГАЗЕТЭНҮҮДЫЕНЬ ЗАХИГШАДТА ТҮРГЭНӨӨР ДАМЖУУЛЖА ҮГЭХЭ

Советскэ хүнүүдэй культурна эрилтэнь угаа ехээр ургаа, мүн саашадаа бүри ехээр, бүри түргэнөөр ургажа байхань лабтай. Коммунистическэ партимнай арад зоной али бүхы эрилтэ хэрэгсэлнүүдые, илангаяа оюун ухаанайнь эрилтые хүсэд дүүрэнээр хангажа байха тушаа анхарал оролдолгоёо хэлбэришэгүйгөөр гаргахаһаа гадна, тус эрилтэнүүдэйнь улам улам ургажа, үргэжэжэ байхын тулада бодото хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлнэ.

Олониитэ ажалшадай оюун ухаанай, болбосорол хүмүүжэлэй, соёл сурталай эрилтынь нэгэн юуб гэхэдэ, элдэб һонин номуудые, олон янзын журнал, газетэнүүдые уншаха, хэрэглэхэ ябадал болоно. Мүнөө хотодошье, хүдөөдэшье ажалша зоной дундаһаа ном, журнал болон газетэнүүдые уншадаггүй хүн гэжэ үгы шахуу болонхой. Ниитын дунда үргэнөөр дэлгэрэнхэй ямар-нэгэн журнал гү, али газетын нэгэшье номерые уншангүй үнгэргэһэн байбал, хүнүүд олонхи ушарта бэдэржэ ябадаг болоо ха юм. Энээн дээрэһээ бодоод үзэхэдэ, захиһан журнал болоод газетэнүүдыень уншагшадта дары түргэн дамжуулжа үгэхэ гээшын ямар ехэ удхашанартай байһаниинь элирнэ. Мэнэ һаяхан хэблэгдэжэ гараһан журнал гү, али илангаяа газетын шэнэхэн номерые уншаад байхадаа, ажалшаднай хилын саанаһаашье, Эхэ орон сооһоошье һүүлшын мэдээсэлнүүдтэй танилсаха, республика, аймаг соогоо боложо байһан һонинуудые, бэелүүлэгдэжэ байһан үйлэ хэрэгүүдые ойлгожо абана, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй дүй дүршэлые ухаандаа хадан һонирхоно. Газетэ болон журналнуудта түбхын түрүүндэ энээн тухай бэшэгдэнэ хаям.

Уншагшадай захиһан хэблэл бүхэниие, илангаяа газетэнүүдые дары түргэнөөр дамжуулжа, захигшадта үдэр бүри зааханшье гээгдэлгүйгөөр үгэжэ байха тухай, энэ хэрэгэй айхабтар ехэ удхашанартай байһан тухай дахин дахин тэмдэглэхэ баатай бологдоно. Юундэб гэбэл, журнал болон газетэнүүдые захигшадтань дамжуулжа үгэнгүй, элдэб шалтагаан цурдаһан бэеэрээ, удаан саг соо эндэ тэндэ даража хэбтэдэг ушарнууд олондо үзэгдэнэ. Иимэ үзэгдэлнүүд хүдөө нютагуудта илангаяа дэлгэрэнхэй. Энээниие ёһотойл зэмэтэ ябадал гэжэ тоолохо хэрэгтэй. Теэд иимэ зэмэтэ ябадалтай яахадаашьеб шанга тэмсэл хэгдэнэгүй.

Манай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет хэблэлые зүбөөр, ашатай туһатайгаар тараалгахада хэзээ бүхэндэ хэмгүй ехэ анхарал хандуулдаг байгаа, хандуулнашье. Газетэ, журнал бүхэн хэблэлһээ гарамсаараа удаарангүй уншагшадайнгаа гарта ходо шамдуугаар орожо байг, тиигээд шадаал һаа олон хүн тэдэниие уншадаг болог гэжэ партиин Центральна Комитет заагаад, энээниие саг үргэлжэ бэелүүлжэ байхын тулада бодото хэмжээнүүдые абаха, энээн тухайда үнэн зүрхэнһөө анхарал оролдолго гаргажа байха гээшэ партийна организаци бүхэнэй шухалын шухала хэрэг, зайлашагүй уялга мүн гэжэ тэмдэглэнэ.

Теэд энэ шухалын шухала хэрэгтээ, зайлашагүй уялгадаа зарим парторганизациин хүтэлбэрилэгшэд харюусалга багатайгаар хандана. Газетэ, журналнуудай уншагшадтаа үгтэнгүй хэбтэжэ байхадань, тэдэнэр хэмжээ абанагүй. Жэшээлхэдэ, Закаменай аймагай «Коммунизм» колхозой гэшүүдэй захиһан газетэнүүд конторо соо тооһондо дарагдажа хэбтэһээр һараһаа дээшэ болоһон байба. Тиигэбэшье һаань, колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Санжитов энээниие зэмэтэ ябадал гэжэ буруушаахааршье бэшэ хэбэртэй, харин «газетэнүүдые зөөжэ байдаг почтальон бии юм аад, үбһэ хуряалга эхилээд, хүнүүд хомордоод, почто зөөхөө болиһоор хоёр һара шахуу болообди», — гэжэ һанаа амарханаар хөөрэнэ. Тиихэдэнь холын гүүртэ, отарануудай малшад, хүбшэ тайгын сабшалан дээрэ ажаллажа байһан үбһэшэд газетэнүүдые хэрэгээр ерэһэн хүнэй асаржа үгэхыень хүлеэгээд, хэдэн недели соо хооһоор һуужа байдаг гасалантай. Тэдэнэр баһа радио шагнахашье аргагүй юм. Голдуу ажалша хэдэн олон колхознигуудайнгаа иимэ гасалантай байдалда байхадань, эхин парторганизациин секретарь нүхэр Балуевай һанаагаа зободоггүйнь гайхалтай.

Имэрхүү ушарнууд тус аймагай мүн «Дружба», «Байкал» колхозуудташье үзэгдэнэ. Дурсагдагша колхозуудай малшад, үбһэшэд колхозойнгоо центрһээ ехэ холо, хүбшэ ой соо үсөө-үсөөнөөрөө таруугаар байрлаад ажаллажа байдаг байна. Тиимэ хадань тэдэнэй культурна эрилтые һайнаар хангаха гээшэ тон ехэ удхашанартай хэрэг болоно.

Мүнөө республика соомнай соёлой добтолго эхилээд байна, үбһэ хуряалгын, тэжээл бэлэдхэлгын, таряа хадалгын халуун ажал хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябажа байна. Илангаяа энэ харюусалгатай үедэ хүн зоной хаана холошье, тару үсөөнөөршье ажаллажа ябаа һаань хамаагүй, хүн бүхэндэ үдэр бүри газетэ, журналнуудые дамжуулан үгэжэ байха шухала.

Эндэ колхоз, совхоз бүхэнэй эхин парторганизаци өөрынгөө нангин үүргые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ уялгатай.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Республикын нүүрһэнэй, хадын малтамалай промышленностиин хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Ажал хүдэлмэридөө амжалта түйлаһанайнь түлөө Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар иимэ нүхэдые шагнаха:

1. **Арефьев** Иван Николаевич — Галуута-Нуурай рудоуправлениин № 2/5 шахтын проходчик.
2. **Бриков** Александр Иванович— Галуута-Нуурай рудоуправлениин автобазын шофер.
3. **Бурлаков** Георгий Яковлевич— Галуута-Нуурай рудоуправлениин № 2/5 шахтын комплексно бригадын бригадир.
4. **Веснин** Василий Терентьевич— Ципиканай приисково управлениин Шипишкинскэ малталгын драгер.
5. **Израилев** Георгий Алексеевич— Ципиканай приисково управлениин Карафтитска малталгын драгер.
6. **Кангур** Роберт Иванович— Ципиканай приисково управлениин Карафтитска участогай машинист.
7. **Михалев** Павел Григорьевич— Ципиканай приисково управлениин Михайловска малталгын драгер.
8. **Осокин** Николай Михайлович— Зэдын комбинадай Баянголой нүүрһэнэй руднигай проходчик.
9. **Растегаев** Иван Иванович — Ципиканай приисково управлениин Шипишкинскэ малталгын драгер.
10. **Роман** Пантелемон Никитович — Галуута-Нуурай рудоуправлениин № 2/5 шахтын участогай начальник.
11. **Толстых** Николай Степанович — Галуута-Нуурай рудоуправлениин № 2/5 шахтын бригадир.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1958 оной августын 26.

*

Аали нобшоор ажаллана

Баргажанай аймагай олон колхозууд энэ жэлдэ ороoһо таряанай баян ургаса ургуулаа юм. Ленинэй, Карл Марксын нэрэмжэтэ, «Гигант» колхозуудай таряан илангаяа һайнаар ургаа.

Аймаг дотор таряа хуряалга эхилһээр үнихэн болобо. Сталинай нэрэмжэтэ колхозойхид шэнэ ургасынгаа таряае богони болзор соо амяарлан хуряажа абаха зорилго табинхай. Мүн «Звезда» колхоз 200 гектар намарай хара таряа лафетнэ жаткаар хадаба.

Гэбэшье, аймагай зарим колхозууд таряагаа һайн шанартайгаар, богони болзорто хуряажа абахын тула анхарал оролдолго гарганагүй. Жэшээлбэл, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Будаев, парторганизациинь секретарь нүхэр Раднаев) тарилгадаа муу бэлэдхэлтэйгээр ороод, тэрэнээ унжагайруулжа байнхай. Тус колхоздо үнгэрһэн 5 үдэрэй туршада оройдоол 123 гектар таряан, тэрэ тоодо 100 гектарынь амяарлан хуряагдаба.

Ажал хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхээд байбал, энэ колхозойхид лаб 300 гаран гектар хадаад байхаар байгаа. Эндэ 3 лафетнэ жатка хүдэлдэг аад, бирaтай газар хорооногүй.

«Гигант» колхоздо таряа хуряалга баһал аали нобшоор ябуулагдана. Тэндэ 40 гаран гектар таряан хадагдаад байна. Тэндэхи «Авангард» колхозойхид таряа хуряалгаяа түргэдхэхын тулада бодото хэмжээ абанагүй. Эдэнэр зуугаад гаран гектар лэ хадаад байнхай.

Лафетнэ жатка, комбайнуудаа үдэр һунигүй, үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлгэжэ, эдэ үдэрнүүдтэ эртынгээ ороoһото ургамалнуудые хуряажа дүүргэхын тулада дээрэ хэлэгдэһэн колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд яаралтай хэмжээ абаха зэргэтэй.

Г. Байкалов.

Үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллана

«Үнэн» колхозойхид (Мухаршэбэр) таряа хуряалгаяа урда жэлэйхиһээ эмхитэй һайнаар ябуулна. Эндэхиин таряалан дээрэ трактор, машинын дүнгинөөн таһарнагүй.

Колхозой хоёрдохи комплексно бригада Шэлэ Түгнэдэ таряа хуряажа байна. Үнинэй дүршэлтэй механизаторнууд Базар Цыбикдоржиев, Цыренжап Цыренов гэгшэд оролдосотой, бүтээсэтэй ажалаараа нүхэдэйнгээ дунда шалгарна. Комбайнер Цыбикдоржиев «С-6» комбайнаар 500 гектар таряа хадаха уялга абаад, тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай. Үдэртөө 10 гектарай орондо 20—25 гектар һайн шанартайгаар хуряана. Мүн комбайнернууд Цыренжап Цыренов, Иван Красиков халаан бүриингөө даабариие 200-гаад процент дүүргэнэ.

Л.-Д. Гомбоев.

Мухаршэбэрэй аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой комбайнернууд Михаил Филиппович Иванов, Николай Григорьевич Трофимов гэгшэд үдэр бүри 25—30 гектар таряа эрхимээр хуряана. **Зураг дээрэ:** нүхэд Иванов Трофимов хоёр хөөрэлдэжэ байна.

А. Мантаевай фото.

Һайн ургасаар һанаагаа амаржа болохогүй

Үргэн уужам Чесанын «Коммунизм» колхозойхид жэлһээ жэлдэ, ган гасуурташье, ороoһо таряанай, үбһэ ногооной муу бэшэ ургаса абадаг юм. Энэшье жэлдэ колхозой центр Загустай, мүн Таряашан, Гүбэй тосхонуудһаа хойшо нэмжыгшэ ехэ тала гүбөөнүүдые бүрхөөһэн таряалангай полинуудта шэниисэ, хара таряан һайнаар гаранхай.

— Мүнөө жэлдэ ороoһо таряанай ургаса яһала һайн. Шэниисэ, хара таряан га бүриһөө 10—12 центнер, зарим газарһаань бүри дээшээшье абтажа болохо. Тиигээд энэ жэлдэ таряамнай ехэ эртэ, нэгэ жэгдээр эдеэшэжэ байна. Хаһа саг соонь гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын тула шангаар ажаллаха болонобди,—гэжэ колхозой агроном нүхэр Ундонов хөөрэнэ.

Колхозойхид энэ жэлдэ һайнаар гараһан таряагаа эртээнһээ амяарлан хадажа, богонихон болзорто, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын түлөө бүхы хүсөөрөө оролдохо бэзэ гэжэ һанамаар байгаа. Юуб гэхэдэ, эндэхи газарынь дээрэшэг аад, эртэ хюруу унажа, ороoһо таряа хүлдөөжэрхидэг аюултай.

Тиибэшье колхозойхид ороoһо таряагаа һайнаар амяарлан хуряажа байна гэхын аргагүй.

Артелиинхид августын 16-һаа эхилжэ Шэнэ поли гэжэ газарта 2 лафетнэ жаткаар ячмень амяарлан хадажа захалаа юм. Харин тиихэдэ шэниисэ, хара таряаниинь аяар августын эхеэр түүбэрилэн хадагдахаар болоһон байгаа. Зарим газарайнь шэниисэ, илангаяа хара таряан ехээр хаташанхай, һалхи бороодо унаха, адхарха түйлдаа хүрэнхэй. Зарим газарайнь шэниисэ хюрууда дайрагдажа, наршыжа эхилээ.

Колхоздо августын 16-һаа хойшо 3 мянга шахуу гектар ороoһо таряанай миил 600 гектарынь амяарлан хадагдажа, 200 шахуу гектарынь хуряагдаа. Хэрбээ түрүүшын үдэрһөө эхилжэ бүхы бригадануудтахи 6 лафетнэ жаткын булта хүдэлөөд, һайнаар хатаһан таряае 12 комбайнай сэхэ хадаад байгаа һаань, 10—11 үдэрэй туршада адагынь мянга гаран гектар таряан хадагдаха, хуряагдаха байгаа. Колхозой бригадануудтахи лафетнэ жаткануудынь һаянайл булта хүдэлжэ байна. Һаянай оройдоол гурбан комбайн сэхэ хуряажа захалаа. «С-6» маркын 2 комбайн хадаһан таряа суглуулжа байнхай. Теэд хүдэлжэ байһан лафетнэ жатка, комбайнуудынь биратай юумэ хэнэгүй. Жэшээлхэдэ, колхозой 2-дохи таряан ажалай бригадын (бригадирнь нүхэр Цыремпилов) 2 лафетнэ жатка 12 үдэр соо оройдоол 106 га ячмень, 100 га шэниисэ хадаад байна. Энэ бригадын полевой станһаа урагшаа нэмжыгшэ талмайн таряае амяарлан хадажа байһан лафетнэ жаткын агрегадынхид хэһэн ажал тухайгаа иигэжэ харюусана:

— Юрэдөөл эхилһэнһээ хойшо һаадгүй шахуу хүдэлнэбди. Хадаһан газарыемнай үдэр бүри хэмжэдэггүй, нэгэ хабтагар поли хадажа дүүргэхэдээл, хэды шэнээн ажал хэһэнээ мэдэгшэбди.

Эндэхи лафетнэ жаткын, комбайнай нэгэшье агрегадта хэхэ ажалайнь тусхай даабари үгтэнэгүй. Зарим механизаторнууд үдэрэйнгөө даабариие хүсэд мэдэнэгүй. Ставрополиин таряашадай үнэтэ үүсхэлые механизаторнуудай дунда үргэнөөр дэлгэрүүлхэ талаар эндэ юушье хэгдээгүй. Хуряалгын агрегат бүхэндэ маршрут, түсэб уридшалан табигдаагүй байшоо.

—Бидэнэр мүнөө хадаһан ячмень суглуулжа сохинобди. Теэд комбайнһаа гараһан таряаемнай шэгнэжэ, тушаажа абаха шэгнүүршэнгүй. Тиимэһээ таряагаа таамагаар бункераараа тоолонобди, — гэжэ «С-6» комбайнай агрегадые хүтэлбэрилэгшэ нүхэр П. Сидоров хэлэнэ.

Тэрэшэлэн колхозой бригадануудта хуряалгын нэгэшье агрегат һүниндөө хүсэд хүдэлнэгүй. Лафетнэ жаткын, комбайнай агрегадуud ехэнхидээ элдэб шалтагаанһаа эбдэржэ, урагшаа ябанагүй. Һаяхан нүхэр Субановай «С-6» комбайнай агрегадай тракторынь эбдэржэ, сүүдхэ тухай миин байгаа. Мүн нүхэр Натаевай лафетнэ жаткын агрегадай тракторынь уһагүй байжа, хахад үдэр соо юушье хээгүй.

2-дохи таряан ажалай бригадын полевой станай дэргэдэ «С-6» маркын нэгэ комбайн заһабарилагдажа бэлэн болоһон аад, мүнөө болотор таряа хуряалгада хабаадаагүй байнхай.

Мүн колхозой 3 бригадануудта ороoһо таряа хадагалха, сэбэрлэхэ тоогуудшье хүсэд бэлэн болоогүй һаял заһабарилагдажа эхилээ. Таряа сэбэрлэхэ машина, түхеэрэлгэнүүд тодхогдоогүй, артелиин амбаарта хадагалаатай байха юм. 2-дохи бригадын комбайнһаа гараһан ячмень тоогой хажууда, миил талада адхагдана.

—Үбһэ, таряа хуряалга, силос даралга хабсараад гайтайхан болоод байна. Мүнөө таряа хуряалгын эмхидхэлэй үе ябажа байна гээшэ. Иигээд удангүй таряандаа жэгдэрэн ороно бэзэбди,—гэжэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Дарижапов, Тапхаев һанаа амарханаар хөөрэлдэнэ.

«Коммунизм» колхозойхид дутагдалнуудаа дары усадхажа, таряагаа түргөөр хуряаха уялгатай.

М. Намжилов.

Хэжэнгын аймаг.

Намарай хара таряа ехээр таридаг болохо

Манай республика дотор гансал хара таряан намар таригдадаг. Энэ ургамал хүдөө ажахыда ехэ аша туһатай юм.

Тиигэбэшье республикын колхоз, совхозуудта хара таряан багаар таригдадаг байна. Хэды жэлэй урда тээ манайда 19 мянган гектар хара таряан таригдадаг байһан аад, һүүлэй үедэ 4 мянган гектар хүрэтэр хороогдоо. Иимэ ашаг ехэтэй ургамалые тоохогүй ябадалые буруу гэжэ тоолохоор. Хара таряае эдеэ хоолдо, малай тэжээлдэшье ехээр хэрэглэжэ болохо бшуу.

Намарай хара таряа тариха, ургуулхада ондоо ургамалнуудһаа гаргашань бага байдаг. Ган гасуур жэлдэшье һайн ургаса үгэдэг байха юм. Газар газарта нютагжуулагдаһан хара таряанай үрэһөөр тарилга хэхэдэ ходол һайн ургаса абтадаг. Бүри хуурай тала, эльһэлиг хүрьһэтэй газарташье хара таряан хабарай ороoһото ургамалнуудһаа һураггүй ехэ ургаса үгэхэ байха. Онохойдохи хүдөө ажахын туршалгын станци 16 жэлэй туршада энээниие тусхайлан шэнжэлжэ үзэһэн байгаа. Тиихэдэ «Удинская» сортын хара таряан «Онохойская» сортһоо 13 процентээр, «Лютесценс-62» сортын шэниисэһээ 40 процентээр дээшэ ургаса үгэдэг байһаниинь тодоруулагдаа һэн.

Хара таряан ган гасуурта ехэ тэсэмгэй юм. Хабар, намартаа бороо хурын багаар оробошье, гандаги жэлнүүдтэшье ургасань ехээр доошолдоггүй.

Намар таригдаһан хара таряан хабар эртэ, сүүдхэ соо дунда зэргээр 3—5 градус дулаан болоод байхада түргөөр ургажа эхилдэг. Ороoһото ургамалнуудһаа 12—15 үдэрөөр урид эдеэшэдэг. Иигэжэ эртэ эдеэшэһэн хара таряан намарай хүйтэнһөө айдаггүй.

Дулаан үдэрнүүдэй үсөөрхэдэ республикын зарим аймагуудта хабарай ороoһото ургамалнууд хүсэд эдеэшэжэ үрдидэггүй, ороoһо таряаниишье шанар муутай байдаг. Тиимэл хадань тэдэ аймагуудта намарай хүйтэнһөө урид эдеэшэдэг, тогтууритай ургаса үгэдэг хара таряа тарихада зохистой.

Удааншаг эдеэшэдэг «Лютесценс-62» сортын шэниисэ зарим жэлдэ биратай ургаса үгэдэггүй. Харин тиихэдэнь хара таряан һайнаар лэ ургаад байдаг. Иимэ ушар 1957 ондо зарим колхозуудта тохёолдоһон байгаа. Жэшээнь, тэрэ жэл Заиграйн аймагай «Коммунизм» колхоздо «Лютесценс-62» сортын шэниисэ ургаагүй, миил ногоон тэжээл болгожо хуряагдаһан байна бшуу. Харин тэндэ 30-аад гаран гектарта хара таряа тариһаниинь, гектар бүриин 8—12 центнер хүсэд эдеэшэнхэй ороoһон абтаа һэн.

Намарай эртын хүйтэндэ дайрагдахаар газартай колхозуудта хара таряан гол ургамалынь болохо зэргэтэй.

Манай республикада намарай хара таряан үдхэн, үндэрөөр ургадаг. Тиимэ хадань энэ ургамалые ногоон тэжээлдэ хэрэглэбэл, эртын силос болгон дарабал угаа таарамжатай. Онохойдохи станцида туршалга хээд үзэхэдэ, август һара соо таригдаһан хара таряан эртын һайн тэжээл болодог байна гээшэ. Тэрээниие майн һүүлээр гү, али июниин эхеэр малда эдюулжэ, тэндээ мал бэлшээжэ таргалуулхада болохо. Энэ үедэ хара таряанай гектар бүриһөө 25 центнер ногоон тэжээл абтадаг. Эртэ сабшагдаһан гү, али малда эдюулэгдэһэн хара таряан 15—20 хоноод байхада дахин ургажа, түрүүшынхидээл адли ургаса үгэдэг. Август һара соо таригдаһан хара таряае июлиин һүүл багаар хуряахада тон ехэ ургаса үгэдэг.

Хара таряанай ногоогоор сентябрь һара соо малда эдюулхэ силос дарахада зохистой. Хабар, зун таригдаһан хара таряае ногоон тэжээлдэ хэрэглэбэл һайн. Хабар (апрель, май һарада) таригдаһан намарай хара таряан бороотой жэлдэ түргөөр, үдхэнөөр ургадаг. Тэжээл ехэтэй энэ ургамалые малда эдюулхэдэ ашаг ехэтэй байдаг. Тиигээдшье хабар таригдаһан хара таряае малдаа эдюулээд байхада, дахинаа түргөөр, һайнаар ургадаг.

Хабар таригдаһан намарай хара таряае 15—20 хоноод лэ дахин дахин хуряажа болохо байна. Хоёрдохи, гурбадахяа хуряахада түрүүшынхиһээ дутуугүй ногоон тэжээл абтадаг.

Хабар таригдаһан хара таряагаар элбэг байбал, республикымнай колхозууд бүхэли зундаа, намар оройболотор тэжээл һайнтай ногоогоор дутаалдахагүй. Илангаяа бэлшээри муутай колхоз, совхозууд иимэ тарилга ехээр хэхэ ёһотой. Һаалиин фермэ шадар намарай хара таряа тарижа, залуу бодо малда эдюулхэ, түл абалгын үедэ үнеэдые тэндээ адуулха хэрэгтэй.

Ногоон тэжээлээр малаа хүсэд хангаха зорилгоор колхоз бүхэн залуу үхэрэй 100 толгой бүридэ 20—25 гектар намарай хара таряа тариха ушартай.

Мүн хара таряае агротехническэ заабариин ёһоор тарижа, ургасынь хойноһоо зүбөөр харууһа эмхидхээд, эдеэ хоолдо хэрэглэгдэхэ ороoһо абаха шухала. Тиихэдээ наруули дулаан газартахи паар дээрэ шанар һайнтай үрэһөөр тариха шухала. Хүйтэндэ тэсэмгэй, һайн ургаса үгэдэг «Удинская» сортын үрэһэн илангаяа таарамжатай. Баян, тогтууритай ургаса абахын тулада саг болзор соонь, республикымнай олонхи аймагуудта августын һүүл багаар хара таряа тарибал зохистой. Гэхэтэй хамта хара таряа тариха паар 2 долоон хоног урид хүсэд бэлдэгдэһэн байха ёһотой.

Колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд бүгэдөөрэн хара таряа ехээр тариха асуудалда анхаралаа табиха зэргэтэй.

А. Останин, Онохойн туршалгын станциин научна хүдэлмэрилэгшэ.

Профсоюзай үүргэ дээшэлнэ

☆

В. ШЕВЧЕНКО, Бурядай облпрофсоведэй түрүүлэгшэ

☆ ☆

Советскэ демократиие саашадань хүгжөөхэ талаар Коммунистическэ партиин бэелүүлжэ байдаг хэмжээ-ябуулганууд соо советскэ профсоюзай хүдэлмэри һайжаруулха, үүргыень дээшэлүүлхэ асуудал шухала һуури эзэлдэг байна.

Профсоюзай үүргэ, нэрэ хүндые дээшэлүүлхэ талаар ябуулагдажа байһан хүдэлмэри хадаа партиин XX съездын шиидхэбэриие хэлбэришэгүйгөөр дүүргэжэ эхилһэн ушар болоно.

«Ажалшадай эдэбхи үүсхэл улам бадаруулхые, үйлэдбэриин хүтэлбэридэ, эмхидхэлэй болон ажахые эрхилхэ хүдэлмэридэ олониитые үргэнөөр хабаадуулхые коммунистическэ байгуулалтын агууехэ зорилгонууд эринэ» гэһэн КПСС-эй XX съездын заабариие хүтэлбэри болгон, парти профсоюзые ударидадаг байна.

КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленум профессиональна союзуудай ажабайдалда ехэ удхашанартай байгаа. «СССР-эй профессиональна союзуудай хүдэлмэри тухай» асуудал энэ Пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Партиин ЦК-гэй Пленум энэ асуудалые бүхы талаһаань зүбшэн хэлсэхэ зуураа, Совет гүрэниие байгуулха хэрэгтэ профсоюзай дүүргэһэн үүргые үндэрөөр сэгнээ. Партиин XX съездын түүхэтэ шиидхэбэри соо тодорхойлогдоһон зорилгые бодотоор бэелүүлхэ, манай орондо коммунизм байгуулха хэрэгтэнь советскэ профсоюзые КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй шиидхэбэри шэнээр зоригжуулба.

Манай ороной арадай ажахын хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байһан үедэ профессиональна союзууд ажахын, культурын байгуулалтада ажалшан олониитын эдэбхи үүсхэлые улам дээшэлүүлхэ хүдэлмэреэ шангадхаха ёһотой. Арадай ажахын бүхы һалбариие саашадань хүгжөөхын, арадай ажахын түсэбүүдые дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхын түлөө, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын, промышленность, хүдөө ажахын үйлэдбэриие хурдан түргэнөөр хүгжөөн дэбжээхын тулада бии байһан арга боломжонуудаа дууһан хэрэглэхын түлөө олониитэ ажалшадые зоригжуулха гээшэ профсоюзуудай гол зорилго мүн гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум зааһан байна.

Профессиональна союзууд гээшэмнай хүдэлмэришэн ангиин олооро хабаададаг эмхинүүд болоно. Мүнөө үедэ профсоюзууд хадаа эмхидхэлэй болон хүмүүжүүлхы хүдэлмэреэ һайжаруулхые, ажахы болон культурын байгуулалтын бүхы һалбарида хамааралсахые, коммунистическэ ёһоор ажал хүдэлмэридэ хандадаг болохоор олониитэ хүдэлмэришэд, алба хаагшадые хүмүүжүүлхые оролдохо зэргэтэй.

Шэнээр табигдаһан зорилгонуудые шиидхэхэ, олониитэ ажалшадые үйлэдбэриин хүтэлбэридэ хабаадуулха шухала хэмжээнүүдэй нэгэн үйлэдбэриин зүблөөн болоно. Үйлэдбэриин зүблөөн гээшэмнай хүтэлбэриин захиргаае олониитын зүгһөө хэдэг шалгалта, хиналтатай зохилдуулдаг хэмжээн мүн. Партиин ЦК-гэй декабриин Пленумһээ хойшо үнгэрһэн саг соо партийна организацинуудай ударидалга доро ехэнхи профсоюзна организацинууд үйлэдбэриин зүблөөнүүдые саг үргэлжэ үнгэргэдэг болохо талаар ехэ хүдэлмэри хэһэн байна. Манай республика дотор үйлэдбэриин 180 иимэ зүблөөн боложо байдаг. Эдээндэ таба мянга шахуу гэшүүд бии юм. Үйлэдбэриие эмхидхэхэ хэрэг һайжаруулха, шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ, салин хүлһэ ехэдхэхэ, ажалай журам бэхижүүлхэ болон бусад асуудалаар үйлэдбэриин зүблөөнүүд дээрэ энэ жэлэй эхинһээ хойшо гурба мянга гаран дурадхал ороһон байна. Энэ жэлэй түрүүшын хахад соо ухаалан зохёогшодой 2900 дурадхал ороо. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 500 дурадхалаар олон болоно. Хүн зоной иимэ үүсхэл улам бадаруулхын түлөө профсоюзна организацинууд мүнөө хүдэлжэ байна.

Профсоюзай үүргые дээшэлүүлхын тулада парти ехэ анхарал табидаг, табижашье байна. Комсомолой XIII съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущев иигэжэ хэлэһэн байна: «Коммунизмын үедэ гүрэн үгы болохо гээд хэлэнэбди. Ямар эмхи зургаанууд үлэхэб? Олониитын! Эдэмнай комсомол, профсоюз гэжэ гү даа, али ондоо нэрэтэй байха гү, мэдэгдэнэгүй. Зүгөөр, олониитын лэ организацинууд байха, общество эдээгээр дамжуулан харилсаагаа бэелүүлдэг байха. Энээн тээшэнхи зам мүнөө сэбэрлэхэ, иимэ байхаар хүнүүдые һургаха хэрэгтэй». Манай ороной коммунизм тээшэ дабшаха бүри олониитын организаци—профсоюзуудай үүргэ дээшэлнэ гэжэ энэ эли тодоор харуулна гээшэ.

Энэ заабари бэелүүлэн, ВЦСПС профсоюзуудые эмхидхэлэй талаар бэхижүүлхэ хэмжээ абаһан байна. Арадай ажахын Соведүүдые байгуулһанай һүүлээр туд туд һалбаринуудай профсоюзууд нэгэдүүлэгдэһэн, үлүү звенонууд үсөөрүүлэгдэһэн байха юм. Профсоюзуудай Соведүүдэй эрхэ ехэ болоо, арадай ажахын Соведүүдтэй хамта үйлэдбэриин, ажаһуудалай шухала шухала асуудалнуудые бодотоор шиидхэхэ арга боломжотой байха юм. Предприятинуудта, үйлэдбэриин түсэб дүүргэдэг газарнуудта профсоюзай хүдэлмэри гол түлэб ябуулагдадаг болохо.

Ухаалан зохёогшын үүсхэл, коллективэй дурадхалые арадай ажахын Совет тэндэнь хараха байна. Профсоюзуудай Совет арадай ажахын Соведүүдтэ нягта холбоотой байха, тиигэжэ профсоюзна организацинуудай табиһан асуудалнуудые шиидхэдэг байха болоно. Профсоюзна организацинууд арадай ажахын Соведэй технико-экономическа Соведтэ өөһэдын түлөөлэгшэдтэй байдаг. Жэлэй, олон жэлэй холын хараата түсэбүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ тэдэнэр хабаадалсажа, хүдэлмэришэд, алба хаагшадай ажалай болон гэр байрын байдал һайжаруулха дурадхал оруулдаг байха юм.

Профсоюзуудай Совет арадай ажахын Совет хоёр мүрысөө хүтэлбэрилдэг, квартал бүхэндэ дүнгүүдыень гаргадаг байна. Мүрысөөндэ илагшадта дамжуулгын Улаан туг шантайгаар үгэдэг гуримтай. Ямар шангууд бииб гэхэдэ, иимэ: РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг ба нэгэдэхи мүнгэн шан, арадай ажахын Соведэй, профсоюзуудай Соведэй дамжуулгын Улаан туг ба нэгэдэхи мүнгэн шан, хоёрдохи мүнгэн шан гурба, гурбадахи мүнгэн шан дүрбэ байха.

Ажахын, культурно-ажаһуудалай асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ профсоюзуудые хабаадуулдаг болоһоной жэшээе иимэ баримтаар харуулжа болоно. Байгша оной июлиин 30-да Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Совет тогтоол абаа. Энээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: үйлэдбэриин, салин хүлһэнэй, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай культурна ажаһуудалай асуудалнуудые хаража үзэхэдөө госплан, министерствонүүд болон бусад зургаанууд профсоюзуудай тусхайта областной, нютагай комитедүүдэй һанамжа хараадаа абалсаха ёһотой.

Бүгэдэарадай зорилгые шиидхэхэ хэрэгтэ профсоюзуудта ехэ анхаралай табигдадаг болоһые энэ баримта гэршэлнэ. «Профессиональна союзай фабричнэ, заводской, нютагай комитедэй эрхэ тухай Дүрим» баталһан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ энэ талаар үшөө ехэ удхашанартай болоно.

Энэ Указ профсоюзна комитедүүдэй эрхэ үшөө үргэдхэнэ. Үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэдэ, ажалай, салин хүлһэнэй, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай байра байдалай гол шухала асуудалаар ёһоороо олониитын шалгалта хэхэ хэрэгтэ хүдэлмэришэд, алба хаагшадые хабаадуулха арга боломжонь үшөө ехэ болобо гээшэ.

«Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай» КПСС-эй ЦК-гэй февралиин Пленумэй шиидхэбэриин гарахада МТС-үүдэй механизаторнууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд—профессиональна союзуудай гэшүүд колхоздо ошожо ороо. Колхозуудта ерэжэ ороһон профсоюзуудай гэшүүдһээ бүридэһэн профсоюзна бүлэгүүд мүнөө бии болгогдоод байна.

Иигээд байхадаа профессиональна союзууд арадай ажахын бүхы һалбарида орожо эхилбэ гээшэ. Колхозуудта профсоюзна организацинуудые бии болгохо асуудал мүнөө гараад байна.

Энэ жэлдэ арадай ажахын зарим зарим һалбаринуудта хүдэлмэриин үдэр хороогоод, шэнээр ажаллажа эхилхээр, ажалай шэнэ түлбэри бии болгохоор хараалагдана. Манай республика дотор шулуу нүүрһэшэд, цементын заводой хүдэлмэришэд, үнгэтэ металлургиин хүдэлмэрилэгшэд шэнэ гуримаар ажаллажа эхилхэнь. Профсоюзна организацинууд энэ хүдэлмэриин бэлэдхэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадажа байна. Хүдэлмэришэдэй ажалые улам хүнгэдхэхын тулада шэнэ техникын түрьбэлгүйгөөр олошорһые профсоюзай организацинууд хэрэглэн, үйлэдбэридэ автоматизаци, механизаци дэлгэрүүлхые оролдодог байна. Шэнэ техникын үргэнөөр хэрэглэгдэжэ байһан, үйлэдбэридэ автоматизациин дэлгэржэ байһан үедэ ажал хүдэлмэриин, техникын аюулые сахихын тулада профсоюзна организацинууд саг үргэлжын анхарал оролдолго гаргадаг болоо. Хүдэлмэришэдэй мэргэжэл шадабари, эрдэм һургуули дээшэлүүлхын, аюулгүй хүдэлмэриин шэнэ оньһон арга зохёохын түлөө оролдоно.

Советскэ профсоюзай XII съезд болохо дүтэлөө. Энэ съезд XI съездһээ хойшо үнгэрһэн сагай дүн гаргаха, КПСС-эй ЦК-гэй XX съездын шиидхэбэриие бодотоор бэелүүлхэ хэмжээ-ябуулга зохёохо байна.

Ажахые эрхилхэ һургуули, ажахые хүтэлбэрилхэ һургуули, коммунизмын һургуули гэжэ В. И. Ленинэй нэрлэһэн советскэ профсоюзууд алдарта Коммунистическэ партиин ударидалгаар ябажа, үйлэдбэриин хүтэлбэридэ, ажахы болон культурын байгуулалтада ажалшадые үшөө олоор хабаадуулдаг болохонь лабтай.

Мухаршэбэрэй аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 7 гектар үрэ-жэмэстэ садтай юм. Энэ садтань олон янзын жэмэс бии. Нёдондо энэ садһаа 38 мянган түхэригэй олзо колхоздо ороо. Мүнөө жэлдэ ганса вишни жэмэсһээ 10.000 түхэриг олзо ороод байна. **Зураг дээрэ:** садовод Ф. К. Алексеев ранеткэ, яблокын хэр эдеэшэһыень үзэжэ байна.

А. Мантаевай фото.

СЭЛЭНГЫН СОВХОЗДО

АВТОШЭГНҮҮРТЭЙ БОЛОХОНЬ

Совхозой 2-дохи фермын центртэ ашаатай машина шэгнэхэ шэгнүүрэй һуури бетоноор хэгдэжэ байна. Тэрэниие гол түлэб Улан-Удын техническэ училищиин һурагшад тодхожо байнхай. Энэ шэгнүүр һаядаа ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдана.

НҮҮДЭЛ НАЙМААН

Үбһэ, таряа хуряалгада ябагшадые эд бараагаар хангахын тула эндэхи сельпо совхозой 1-дэхи, 2-дохи фермэнүүдтэ нүүдэл наймаа эмхидхээ.

Тэндэнь сахар, сай, мылэ, бүд, зуруул, тамхин болон элдэб зүйлнүүд абаашагдана.

ЭДЭБХИТЭЙ ФЕЛЬДШЕР

Хоёрдохи фермын амбулаторидо хүдэлмэрилдэг залуу фельдшер Ася Шодонова дааһан ажалдаа үнэн сэхээр хандажа, хүдэлмэришэдэй дунда хүндэтэй болонхой. Сүлөөтэй сагтаа айлнуудаар ябажа, элдэб хөөрэлдөө хэнэ.

Мүнөө Ася Шодонова «Совет залуу хүнэй моральна шэнжэ шанар» гэһэн темэтэй лекци уншахаар бэлдэнэ.

ЭРХИМ ҺААЛИШАН

Комсомолой гэшүүн Галина Куценко совхозой түрүү һаалишадай нэгэн юм. Үнгэрһэн долоон һарын туршада һаамхай үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1260 литр һү һаагаад байна.

Б. Халзанов.

Худөөгэй багшанарай суглаануудһаа

Һурагшадые ажалда һургаха

Заиграйн аймагай багшанарай суглаан боложо, аймаг дотор бүгэдэниитын һуралсал бэелүүлгэ тухай, мүн һургуулинуудтахи һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ. Суглаанда хабаадаһан аймагай 400-гаад багшанар 20 ондо ондоо секцинүүдтэ таһараад, һуралсалай-хүмүүжүүлгын асуудалаар олон тоото элидхэлнүүдые шагнажа, дүй дүршэлөө андалдан абалсаба. Тэрэшэлэн суглаанда хабаадаһан ажал заадаг багшанар Онохойн һургуули ошожо, тусхай практикум гараһан байна.

РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын зохёоһон һуралсалай шэнэ түсэбөөр хүдэлжэ, һурагшадые ажал хүдэлмэридэ һургажа байһан аймагай зарим һургуулинуудай дүй дүршэл тухай үргэнөөр хэлсэгдээ. Онохойн дунда һургуулиин директор нүхэр Белых һуралсалай шэнэ түсэбые тус һургуули ямараар дүүргэжэ байнаб гэжэ тодорхойгоор харуулба. Һуралсалай-туршалгын талмай дээрэ һурагшадай хүдэлжэ, ажалай дүй дүршэлтэй боложо байһан тухай Үнэгэтэйн һургуулиин биологиин багша нүхэр Молоков хэлэһэн байна. Онохойн һургуулиин ажал заадаг багша нүхэр Маханов һургуулиингаа мастерской соо һурагшадай элдэб мебель хэжэ һураһан тухай һонирхолтойгоор хөөрэбэ.

Мүн олон хүнүүд зарим газарта бүгэдэниитын һуралсалай муугаар бэелүүлэгдэжэ байһан тухай, энэ хэрэгтэ колхозууд болон леспромхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй анхаралаа багаар хандуулдаг тухай хэлэһэн байна. Хэлсэгдэһэн бүхы асуудалнуудаар дэлгэрэнгы шиидхэбэринүүд абтаа.

Багшанарай энэ суглаанда республикын Гэгээрэлэй министр нүхэр Бадмацыренов, КПСС-эй Заиграйн айкомой секретарь нүхэр Петров, ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Бурдуковский хабаадалсаба.

Р. Николаев.

Соёлой добтолгодо хабаадалсаха

Һаяхан Иволгын аймагай багшанарай суглаан болобо. Һуралсалай үнгэрһэн жэлэй дүнгүүд, шэнэ жэлэй зорилгонууд тухай, мүн аймаг дотороо культурна байгуулалтада багшанарай хабаадалга тухай асуудалнуудые суглаанда хабаадагшад зүбшэн хэлсээ. Аймагай арадай гэгээрэлэй таһагые даагша нүхэр Олзоев, КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Поздняков эдэ асуудалнуудаар элидхэлнүүдые хэһэн байна.

Элидхэлнүүд тушаа 20 хүн үгэ хэлээ. Тэдэнэр аймагай һургуулинуудта һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин ямараар ябажа байһан тухай хэлэбэ. Ганзуринай долоон жэлэй һургуулиин директор нүхэр Ковалев һургуулиингаа багшанарай хүдэлмэридэхи дутуу дундануудые тэмдэглэхэ зуураа, аймагай арадай гэгээрэлэй таһагай зүгһөө методическа туһаламжын багшанарта багаар үзүүлэгдэдэг тухай хэлэбэ. Оронгын дунда һургуулиин байшангай барилга олон жэлдэ унжагайржа, мүнөөшье болотор дүүргэгдээгүй гэжэ тэмдэглээ. Теэд аймОНО энэ барилга дүүргэхэ талаар шухала хэмжээ абанагүй.

Мүнөө үедэ республика соомнай гурбан жэлэй соёлой добтолго эхилэнхэй. Энэ хэмжээ-ябуулгада багшанар болон арадай гэгээрэлэй эмхи зургаануудай эдэбхитэйгээр хабаадалсаха тухай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой, Иволгын дунда һургуулиин партийна организацинуудай секретарьнууд нүхэд Цыбденов, Бальжиев, Гурульбын долоон жэлэй һургуулиин багша нүхэр Бамбасаева болон бусад үгэ хэлэһэн байна. Культурна байгуулалтада хабаадалсажа, соёлой добтолгодо эдэбхитэйгээр оролсохыень багшанарай суглаанда хабаадагшад аймагайнгаа интеллигенцидэ хандаһан бэшэг нэгэн дуугаар баталан абаа.

Н. Андреев.

Шухала асуудалнууд хэлсэгдэбэ

Августын 25-һаа 27 хүрэтэр Яруунын багшанарай суглаан Нарһата тосхондо болоо. Энэ суглаанда 200 шахуу багшанар хабаадалсаһан байна.

Бүгэдэниитын уялгата ёһоной һуралсалай аймаг дотор ямараар бэелүүлэгдэжэ байһан тухай асуудалаар ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Таряшинов, һуралсалай үнгэрһэн жэлэй дүнгүүд, шэнэ жэлэйнь зорилгонууд тухай асуудалаар аймагай арадай гэгээрэлэй таһагые даагша нүхэр Баендуев элидхэлнүүдые хээ. Тус элидхэлнүүд тушаа үгэ хэлэгшэд бүгэдэниитын һуралсал бодото дээрэнь бэелүүлжэ, залуу үетэниие ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлгэдэ онсолон тогтоһон байна.

Үльдэргын сомоной Соведэй газар дээрэхи һургуулинуудай бүгэдэниитын һуралсалые амжалтатайгаар бэелүүлжэ байһан тухай, тэндэхи долоон жэлэй һургуулиин директор нүхэр Номтоев хэлээ. Эгэтэдэ шэнээр нээгдэһэн дунда һургуулиин дэргэдэ интернат болон гэрнүүдые Эгэтын, Үльдэргын сомоной Соведүүдэй колхозууд бариха ёһотой гэжэ нүхэр Номтоев тэмдэглэбэ.

Һуралсалай шэнэ жэлдэ ямараар бэлдэһэн тухайгаа Нарһатын дунда һургуулиин директор нүхэр Бадагкеев, Романовкын дунда һургуулиин директор нүхэр Абашеев, Комсомольско долоон жэлэй һургуулиин директор нүхэр Убеев болон бусад хэлэхэ зуураа, аймагай финансын таһаг һургуулинуудта үгэхэ мүнгэ саг болзор соонь гаргажа үгэнэгүй гэжэ шүүмжэлбэ.

Хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар дэлгэрэнгы тогтоолнууд абтаа. Багшанарай суглаанда партиин айкомой секретарь нүхэр Павлов, республикын Гэгээрэлэй министерствын инспектор нүхэр Нянюева хабаадалсаа.

М. Ильин.

Һуралсалай шэнэ жэлэй урда тээ

Энэ жэлдэ хэблэгдэһэн учебнигүүд тухай

Бурядай номой хэблэл эхин, дунда һургуулинуудта үзэхэ 22 учебник августын 1 болотор хэблэжэ гаргаха түсэбтэй байһан юм. Тэдэмнай мүнөө булта хэблэгдэжэ, орой хамта 100 мянган хэһэг учебнигүүд ном наймаалдаг эмхи зургаануудта тушаагдаа. Тэрээнһээ гадна жэлэй хоёрдохи хахадта 4 учебник хэблэжэ гаргаха аад, мүнөө хэблэлдэ бэлдэгдэжэ байна.

Энэ жэлдэ хэблэгдэжэ гараһан учебнигүүдэй ехэнхинь урдынхидаа адляар, ямаршье хубилалтагүйгөөр, дахин хэблэгдээ. Жэшээлхэдэ Т. Бертагаев болон бусадай зохёоһон бурят хэлэнэй грамматикын хоёрдохи хубинь, 6—7 классуудта үзэхэ синтаксис, Б. Санжинай «Түрэлхи хэлэн» (бэлэдхэлэй классай), Д. Дугар-Жабон, А. Богданова гэгшэдэй «Түрэлхи хэлэн» (1-дэхи классай) гэжэ уншалгын номууд, мүн бэлэдхэлэй болон нэгэдэхи классуудай арифметикын учебнигүүд, М. Имехеновэй бурят үзэглэл, К. Олзоевой ород үзэглэл, 6, 7 классуудта үзэхэ физикын учебнигүүд, К. Олзоев Г. Улаханов хоёрой зохёоһон, нэгэдэхи класста үзэхэ ород хэлэнэй учебник г. м. ехэ заһабаригүйгөөр дахин хэблэгдэбэ.

Тиихэдэ зарим учебнигүүд нилээд сэхэхэ заһабаритайгаар хэблэгдэһэн, хэдэн шэнэ учебнигүүд гараһан байна. Жэшээлхэдэ, И. Баранниковай зохёоһон, хоёрдохи класста үзэхэ ород хэлэнэй учебник, К. Олзоев, П. Петрова гэгшэдэй зохёоһон, дүрбэдэхи класста үзэхэ ород хэлэнэй учебник г. м. горьтойхон заһабаритайгаар дахин хэблэгдээ.

Мүн баһа 5—6 класста үзэхэ бурят хэлэнэй грамматикын учебнигэй нэгэдэхи хубинь (фонетикэ, морфологи), наймадахи, юһэдэхи классуудта үзэхэ бурят литературын хрестомати шэнээр зохёогдожо, хоёр ном болгогдон хэблэгдээ.

Энээнһээ гадна ородһоо оршуулагдаһан хэдэн шэнэ учебник хэблэгдэбэ. Жэшээлхэдэ Н. Шевченкын, 5—6 класста үзэхэ арифметикын учебник (А. Киселевой учебнигэй орондо), Н. Никитин, А. Фетисов гэгшэдэй, 6—7 класста үзэхэ геометриин учебник (А. Киселевой учебнигэй орондо), Н. Никитинэй зохёоһон геометриин задачануудай сборник (Н. Рыбкинэй сборнигэй орондо), В. Шалаевай, 5—7 классуудта үзэхэ зоологиин учебник (мүн тэрэнэй урдынь учебнигэй орондо), К. Строевой, 7 класста үзэхэ географиин учебник (В. Чефрановай учебнигэй орондо)—иимэ шэнэ учебнигүүд бурят хэлэн дээрэ анха түрүүшынхиэ хэблэгдэжэ гараба. Эдэмнай урдань байһан учебнигүүдһээ тад ондоогоор зохёогдоһон юм. Тиимэн тула һуралсалай шэнэ жэлдэ бурят һургуулинууд эгээл заагдаһан учебнигүүдые эрхэбшэ хэрэглэхэ ёһотой байһан дээрэһээ номой наймаануудһаа эрилтэ хэжэ абаха, һурагшадта үгэхэ ёһотой.

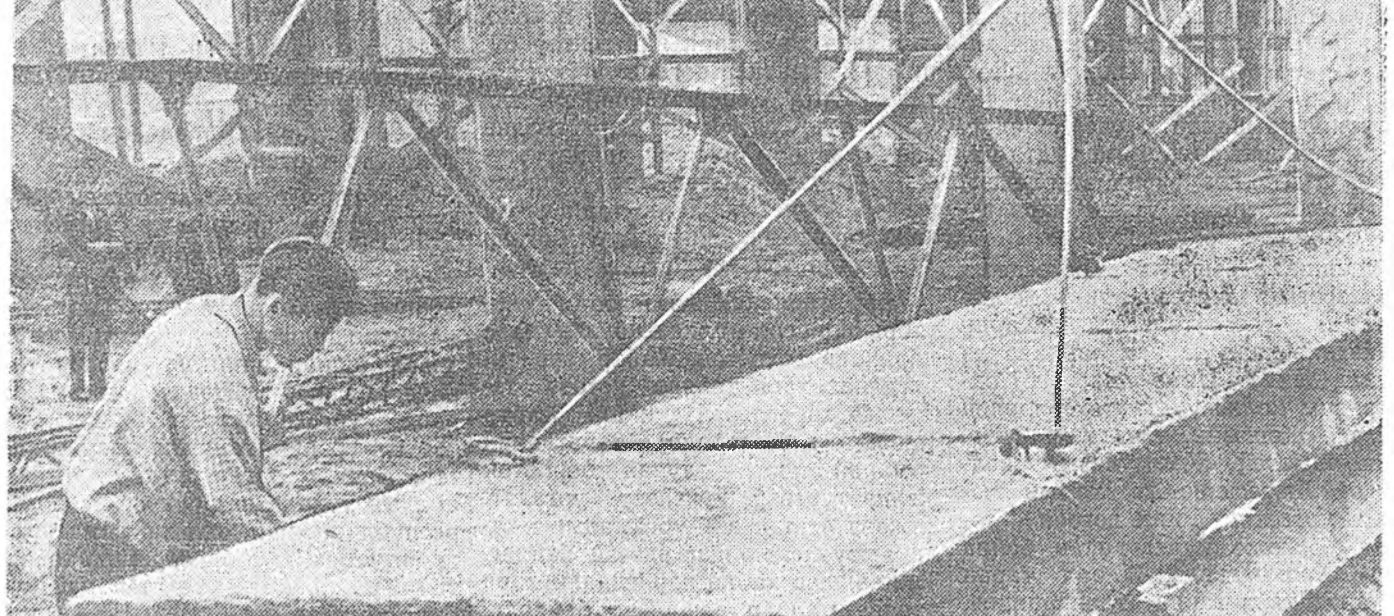
Энэ жэлэй хоёрдохи хахадта хэблэгдэжэ гараха ёһотой учебнигүүд гэхэдэ: И. Баранников, Г. Уп[illegible]хонов гэгшэдэй зохёоһон, 5-6 класста үзэхэ ород хэлэнэй грамматикын учебник, Г. Дашицыренэй, Х. Дамдинова гэгшэдэй зохёоһон 6 класста үзэхэ «Түрэлхи литература» (шэнэ учебник), А. Тантяевай болон бусадай зохёоһон, 8—9 классуудта үзэхэ бурят литературын учебник, Д. Дугар-Жабоной зохёоһон, багшанарай һургуулида (педучилищида) үзэхэ бурят хэлэнэй грамматикын учебнигэй нэгэдэхи хуби—эдэ болоно.

Тус учебнигүүд энэ жэлдэ ехэ заһабаритайгаар, шэнээр зохёогдожо, стабильна болгогдон, жэлэй хоёрдохи хахадта хэблэгдэхээр хараалагдаһан байгаа. Мүнөө эдэ заһабаритайгаар зохёогдохые, номой хэблэлэй редакциа, рецензентэй баталагдаха г. м. харагдажа байна. Тэдэнэй тэмдэглэһэн дутагдалнуудые авторнууд заһажа дүүргэжэ байхада, бага... дажа, энэ жэлэй эсэс хүрэтэр хэблэгдэн гараха ёһотой.

Урда жэлнүүдтэ хэблэгдэжэ гараһан учебнигүүд саг болзор соогоо һургуулинуудта, һурагшад хүрэтэр ошоодоггүй, энээн тухай номой наймаанайхид, гэгээрэлэй зургаанууд болон багшанарай оролдолго гаргадаггүй байһан дээрэһээ, тэдэнь номой наймаануудай амбаар соогуур хэбтэжэл байдаг.

Энэ мэтын дутагдалнууд энэ жэлдэ үзэгдэхэ ёһогүй, шэнэ учебнигүүд саг болзор соогоо һургуулинуудта хүргэгдэхэ ёһотой.

Д. Мижидон.

Түмэр бетон зүйлнүүдые бүтээн гаргаха Таловкадахи заводой барилга дээрэ барилгын орой хушаха томо панельнүүд бүтээн гаргагдажа эхилбэ. Иимэ панельнүүдые бүтээхэ дурадхалые заводой үйлэдбэриин-техническэ таһагай начальник В. А. Максименко, главна механик В. Д. Коновалов гэгшэд оруулһан байна. Модоор, түмэрөөр хэһэн байшангай оройдо орходоо иимэ панельнүүд мүнгэ зөөри ехээр арьбалха байна. **Зураг дээрэ:** бүтээгдэһэн панельнүүд баригдажа байһан цехын оройдо гаргагдахаяа байна.

Ф. Сорокиной фото.

Искусствын, уран зохёолой ДЕКАДАДА БЭЛЭДХЭЛ

Артистын зам

...ада гү, али хөөрэлдэхэ зугаалха-...һаа юугээршье илгардаггүй — түбшэн зантай мэргэжэлтэд олон ... Иимэ хүнүүд өөрынгөө дааһан ... мүнһөөшье хүндэтэйдэ тооложо, ...түү угэгүйгөөр, түрэл арадтаа ...хээр алба хэдэг. Энээн тухай ...ой дунда уран хурсаар хэлсэгдэ-...: «Ажалдаа шалгаржа, эрхим ... залихан ябажа абгай болохош». ...ь мэдэн гэхэдэш, олон жэлэй ... хойно, тиимэ хүнүүд үнэхөөрөө-...ниүүдэй нэгэн гүүлэжэ, хүндэ-...лотой хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэл-...дог бшуу.

...рһэн жэлнүүдэй түүхын хуудаһа ... иимэ хүнүүдэй нэгэн тухай хөө-...ър 1932 он. Бурят ороной куль-...жабайдалай дансада баярай нэгэ ... нэмээ һэн. Бүхы аймагуудһаа ... оюун бэлигтэ хатарша, ирагуу ... дууша эдир наһатанһаа бүридэһэн ... драмын театр республикымнай ... Улан-Удэ хотодо хүдэлжэ эхил-... театр зүжэг наада табижа, хада ... холын Түнхэн, Ахадашье, ...ээр олон Зэдэ, Закамендашье, ... баян орооһо таряа хуряадаг ...бэр, Бичурадашье элитэ болоно ... һэн.

...оной нажарай нэгэтэ үдэр тус ... түлөөлэгшэ, мүнөө РСФСР-эй ... артист Чойжонима Генинов Хэжэн-... ерэжэ, залуушуулай дундаһаа ... хонгёо гоёор дуулаха гү, али ... зүжэг нааданда хабаадаха бэлиг-...эб гэжэ бэдэрээ бэлэй. Тэрэ үедэ ... правлениин конторо соо суглар-...үүд, басагадай дунда урдаһаань ... аалин түбшэн зантай, хурса ха-...дэтэй, тэбхэр улаан шарайтай ... театрын этигэмжэтые алдангүй ... һууба. Мүнөө түлөөлэгшэнь хү-...гадта хандажа, хэрэг ушар ту-...хөөрөөд, иимэ дурадхал оруулба: ... колхозойнгоо шэнэхэн клубта саг ... зүжэг наада табижа байгаа һаа, ... байнат?» Энэ дурадхалые комсо-..., залуушуул нэгэн дуугаар дэм-...байгаа.

...ай дунда мүнөөхи тэбхэр улаан ... хүбүүн аяар урда буланда шэ-... һууһанаа, гэнтэ гараа үргэн, ... бодожо, «энэ нааданда минии ...хада болохо гү?» гээд, шарай-...ашоо һэн, — гэжэ Ч.-Н. Генинов ... хөөрэдэг. — Хүбүүн бэрхэш... ...олохогүй һэм... — гэхэдэм урма-...илаад, аалиханаар һуурндаа ... бэлэй. Иимэ ушар аяар 25 жэ-..., Хэжэнгэ нютагай Шанаа тос-...ын 13 наһатай хүбүүн Дагба-...доо һэн.

...хөөрөөшье һонин ушар болоо ..., — гэжэ мүнөө Дагба Доржиеви-... баяртайгаар тэрэ үдэрые тэмдэг-...тай байдаг.

... түлөөлэгшэ хүдөөгэй уран ... бүлгэмдэ хамтарһан хүбүүд, ба-...бари үгөөд, уданшьегүй мор-... Шанаагай уран һайханай бүлгэ-...хоолтой зүжэгүүдые шадамар ... харуулдагынь бэшэшье тосхон ... мэдэгдэжэ эхилээ. Эдэ залуу-...ай табидаг зүжэгүүдтэ Дагба ... һайнаар наадана гээд нютагайнь ... болоһон гэхэ.

... оной сентябрь һарада Дагба Дор-... республикын хүгжэмтэ дра-... театрын туһалагша артистнуудай

нэгэн боложо томилогдоо. Дагбын үнэхөө-рөөл артист шэнгеэр наадахань түрүүшээр бэрхэшэг байба. Теэд һонор һүбэлгэн хүн туладаа сценэ дээрэ наадаха аргануудые һанаандаа хадуужа абадагынь ехэхэн туһатай байгаа. «Хайшан гээд али нэгэн образые зондо зүбөөр харуулхаб» гэһэн бодол Дагбын толгой соо тэрэл үедэ түрөөд, мүнөөшье хүрэтэр бүхөөр хадуугданхай.

Ажалдаа үнэн зүрхэнһөө, оролдосотойгоор хандадаг дээрэһээ Дагба Доржиевич драмтеатрын бэлигтэй бэрхэ артистнуудай нэгэн боложо шадаа. Залуу артист олоной магтаалда хүртэжэ, Ленинскэ комсомолой гэшүүндэ абтаһан юм. Комсомол Дагба 1936 ондо Н. Балданогой «Хоёр ханинар» гэжэ пьесэдэ Цогтын рольдо наадахадаа, һайн артист болоно байһанаа үшөө дахин гэршэлээ бэлэй.

Нэгэтэ үбэлэй үдэшэлэн Дагба Доржиевич Чойжонима Генинович хоёр театрһаа гараад ябаба ха. Чойжониманъ бодолгото болон ябатараа:

— Дагба, ши үнэхөөрөө, ёһотойл бэрхэ артист болобоб гэжэ хэзээшье бү бодоорой. Бидэ артистнар үсэгэлдэр туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амарха ёһо-

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: артист Д. Д. Дондуков Цыремпил Ранжуровай рольдо наадажа байна.

гүйбди. Хүн гээшэмнай ургажа байһан модондол адли бшуу. Модон ургахаяа болёо һаа хаташадаг ха юм,—гэжэ урин налагайгаар, Дагбын зүрхэ сэдьхэлдэ оротор хэлэбэ. Тиихэдэнь Дагба аха нүхэрэйнгөө удхатай үгые ойлгожо, зориһон хэрэгэйнгээ түрүүшын алхам хэбэб, бусадһаа гээгдэхэгүйн тула олон юумэндэ һураха, олон юумэ мэдэжэ абаха ёһотойб гэжэ бүхөөр ойлгоо һэн.

Һара жэлнүүдэй үнгэрхэ тудам залуу артист элдэб рольнуудые бүри бэрхээр наададаг болоһон байна. Дагба Доржиевич 1940 ондо Москвада болоһон Бурядай искусствын декадада хабаадажа, «Баяр» гэдэг хүгжэмтэ драмада үбгэн Данзанхайн, «Энхэ—Булат баатар» оперодо Эрхэ Мэргэнэй рольнуудые һайнаар наадаад, Парти, Правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй, мүн Москвагай ажалшадай халуун амаршалгада хүртэлсэһэн, «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаль шагналтай ерэһэн юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Дагба Доржиевич хабаадалсажа, Эхэ ороноо фашистнуудһаа аршалха нангин уялгаяа дүүргэлсэһэн байна.

1942 ондо нүхэр Дондуков сэрэгэй албанһаа табигдажа, Улан-Удэ городтоо бусаад, драмтеатрта дахин хүдэлжэ эхилээ һэн. Тэрэ сагһаа хойшо таһалгарягүй ажаллаһаар.

Али нэгэн роль наадахадаа, тэрэнэй онсо шэнжэ түхэлые хайшан гэжэ харуулхаб гэһэн бодол артистын толгой соо ходо түрэдэг. Наадаһан ролиингоо гол удхыень гаргажа, үнэн зүбөөр сценэ дээрэ харуулха гээшэ тиимэшье амархан хэрэг бэшэ юм. Теэд Дагба Доржиевич энээндэ шадамар болонхой.

— Дагбашни бүри заахан ябахадаа үбгэн гү, али ондоошье хүн болоод, ухибүүдтэй наадахадаа шадамар һэн, — гэжэ нютагайнь зон хөөрэлдэдэг.

Драмын театрта Дондуковой хүдэлжэ эхилһэнһээ хойшо 25 жэл һаяар гүйсэхэнь. Энэ хугасаа соо ямар орёо бэрхэ рольнуудые наадажа, үнэншэмэ зохид образуудые зондо харуулаа гээшэб? Испаниин элитэ уранзохёолшо А. Гимерэй «Хүн ба шоно» гэжэ пьесэ соо помещик Севастьянай, Италиин оюун бэлигтэ уранзохёолшо К. Гольдониин «Хоёр ноёной зарсын» табигдахада Флориндо Аретузиин, Бурядай ахамад уранзохёолшо Х. Намсараевай «Тайшаагай ташуур» зүжэгтэ үбгэн Гончигой рольнуудые гайхалтай бэрхээр наадажа, республикынгаа, мүн хүршэ областьнуудай ажалшадта харуулжа, магтаал һайшаалда хүртэһэниинь газетэнүүдэй рецензинүүд гэршэлнэ. Мүн Дагба Доржиевич Н. Балданогой «Бабжа барас баатарта» Хондоли мэргэнэй, Ц. Шагжинай «Түрүүшын жэлдэ» Муиса Бухаевичын, Д. Батожабайн «Галта мүрэн» гэжэ драмада Шагтагиин рольнуудые, ондоошье пьесэнүүдэй хэдэн арбаад ролиие уран нарин аргаар наадаһан байха. Д. Батожабайн «Барометр шуурга харуулна» гэжэ драмада бурят арадай түрүүшын революционер, 1905—1907 онуудай Россидахи буржуазно-демократическа революцидэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан Цыремпил Ранжуровай образые гүнзэгыгөөр тайлбарилан харуулаа.

Республикын габьяата артист, КПСС-эй гэшүүн Дагба Доржиевич Дондуков Москвада болохо бурят искусство, литературын хоёрдохи декадын бэлэдхэлэй үедэ агууехэ хитад арадай уранзохёолшо Циа Юй гэгшын «Тайфун» гэжэ (энэ зуун жэлэй 20-ёод онуудта болоһон ушарые харуулһан) трагедидэ залуу шахтёр Лу Дахай хүбүүнэй ролиие бэлдэлсэжэ байна.

Дагба Доржиевич театрын сценэ дээрэ саашадаа үшөөл ехэ амжалта туйлахал байха гэжэ найдахаар. Юундэб гэхэдэ, нэгэл эхилһэн хэрэгтээ бүхы хаба хүсэеэ зорюулдаг байһыень тэрэнэй 25 жэлэйнь ажалай алдарта зам гэршэлнэ.

Маяг түхэлөөрөө национальна, удхаараа социалистическэ бурят искусство болон литературын декада СССР оронойманай зүрхэн, бүхы дэлхэйдэхи социализмын туг, арадуудай эб найрамдалай, хани барисаанай одон бологшо Москвада 1959 ондо үнгэргэгдэхөөр хараалагданхай. Энэ ехэ политическэ удхашанартай хэрэгтэ республикын артистнууд болон искусствын бүхы ажал-ябуулагшадай үдэр бүри бэлдэжэ байхада, Дагба Доржиевич баһал өөрынгөө хубитые оруулалсана.

Д. ШАГДУРОВ.

Дахин уулзатараа баяртай, хүндэтэ айлшад!

Монголой Арадай Республикын Чойбалсан хотын хүгжэмтэ-драмын театрын олон артистнар манайда ерэжэ, хорёод хоногой туршада ажалшадтамнай элдэб наада харуулба. Улан-Удэ хотодо, Байкало-Кударын, Иволгын, Заиграйн болон бусад аймагуудта гоё һайхан зүжэг, бүжэг, наада табижа, ирагуу һайхан дуу дуулажа, хүн зониие тон ехээр баясуулан һонирхуулба. Монголой артистнарые арад зон ехэ халуунаар угтажа, эрхим һайн концерт харуулһанайнь түлөө үнэн зүрхэнһөө тэдэнэртэ баяр хүргэнэ.

Үглөөдэр, августын 31-дэ, хүндэтэ айлшаднай һүүлшынгээ концерт харуулаад, уданшьегүй түрэл Эхэ ороноо мордохонь. Мүнөө Монголой артистнарай өөһэдынь зохёоһон баярай дуу болон Улан-Удэдэ зорюулһан магтаал шүлэг монгол хэлэн дээрэ тунхаглабабди.

Сарьдагай хормойн колхоздо

«Байкал» колхоз Закаменай аймагай эгээн саада захын сарьдаг үндэр уулын хормойдо оршодог юм. Тэрэ колхоз һүүлшын жэлнүүдтэ байрын гэрнүүдые олоор барина. Эндэ нёдондонһоо хойшо 30 гаран шэнэ гэр баригдаа.

Колхознигууд Х. Будаев, Л. Будаев, С. Раднаев, Р. Доржиев болон бусад шэнэ гэрнүүдтэ орожо түбхинэбэ.

Б. Шоёнов.

Ургамалнуудые шэнжэлнэ

Республикын хизаар ороноо шэнжэлдэг музей жэл бүхэндэ шэнэ шэнэ зүйлнүүдээр баяжана. Музейдэхи байгаалиин таһаг соо «БурАССР-эй эмдэ оролог ургамалнууд» гэһэн темэтэй зүйлнүүд табигдаа. Тэндэ хизаарай ургамалнуудай карта, ургамалнуудай түүхэ, арадай ажахыда тэрэнэй ямар удхашанартай байһан тухай материалнууд табигданхай.

Манай республика дотор ургадаг 1700-гаад ургамалнуудай 460-аадынь эмдэ оролог байна. Манай эндэ ургадаг, эмдэ оруулагдадаг 40 гаран зүйлэй ургамал харуулагдана. Тэдэнэй тоодо шуһа агаадаг, гэдэһэнэй үбдэхэдэ уудаг, эдеэндэ оруулдаг элдэб ургамал, жэмэсүүд бии. Тэрээнһээ гадна тэдэнэй үндэһэн, үрэһэн, мүн бусад материалнууд табяатай.

З. Яковлева.

Музейн экспедици бусаба

Кяхтын музейн экспедици Байгал шадараар ябаһанаа һаяхан бусаба. Хэдэн хоногой туршада аяншалха зуураа, музейн «Байгал» гэжэ бүлэгэй экспозициие шэнэдхэхын тулада тэндэхи загаһад шэнжэлэгдэбэ. Мүн загаһа баридаг зэмсэг хэрэгсэлнүүдэй макет асарагдаа, загаһанай промышленностиин түрүүшүүлэй зурагууд абтаа.

Байгал шадархи һуурин зоной дуунууд, хошоо оньһон үгэнүүд бэшэгдэжэ абтаа. Эдэ материалнууд музейн гаргадаг ээлжээтэ дэбтэртэнь орохо байна. А. Михайлов.

Б. ДОРЖГОТОВ

Улаан Уд хот

Угалзалаад урссан Сэлэнгийн
захад
Улаан Уд хот нь сүндэрлэнэ,
Орс буриад олон ястны
Баясгаланг татсан хот.
Сүрлэг өндөр ууланд нь
Силмүүст мод ногоорсон
Сугин урссан голд нь
Загас жараахай наадсан.
Элчит цахилгаан гялалзсан
Эрдэнийн уурхай билахсан,
Энх цагийн хөдөлмөр оргилсан
Эцэг өвгөдийн дурсгалт хот.
Хөх цэнхэр огторгуйд
Ган шувууд наадна.
Хөрөст алтан дэлхийнд нь
Болд тэрэг наадна.
Үржил симт малаа
Өсгөн үржүүлэж нэмэгдүүлэж
байна.

Уурхай үйлдвэрийн баялагаа
Улам аривнаар эзэмгииж байна
Коммунизмын бүтээн байгуулалт
Хүний гараар хийгдэж байна.
Хүчирхэг хөдөлмөрийн дуриалал нь
Орон даяр цуриатаж байна.
Элэгсэг дотно нөхөдийн хө
Эрчимт хөдөлмөрийн бүтээлийг
хархад
Урагшлах замын минь заяуур нь
болж
Үндрах хөгжлийн жолоонь болно.
Мөнх ирээдүй саруул замдаа
Мөрөө нийлүүлэн алхалцгаая
Мянган бэрхшээл бидэнд
тохиолдовч
Магад тай үнэн минь ялана.
Хүчирхэг хөдөлмөрий фронт
Холөө нийлүүлэн алхалцгаая,
Коммунизмийн бүтээн байгуулалт
Хурдан хүрэхийг өрөөе!

БАЯРТАЙ

Хөгжимынь Д. БААТАРАЙ *Үгэнь Л. ГОЧООСҮРЭНЭИ.*

1. Зуны сайхан нарлаг өдрүүддэд
Зугаалж байсан хайрт нийслэл
минь
Журамт найз нөхдүүдтэйгээ бид
Цэнгэж байснаа хэзээч
мартахагүй.

2. Агуу Зөвлөлтийн өнөр гэр бүл
Буриад АССР минь
Ард түмнийхээ бахархал болсон
Улаан Үд минь баяртай...

[На]рин Заганай һаалишадай амжалта

...лишадаймнай ажалаар һо-...ют?.. Зүб лэ гээшэ. Ма-...лишад энэ жэлдэ һайнаар ...жа, һү һаалга эрид дээшэл-...на. Урда жэлнүүдтэ манай ... иимэ ехэ һүн һаагдаагүй һэн. ... һаалишадай ажал хүдэл-... оролдосотойгоор хандадаг ... дээрэһээ малай ашаг шэ-...элнэ ха юм. Али нэгэ гүүр-...ал хүдэлмэритэй танилса-...бал, Нарин Заган ошожо ...най һайн байгаа,—гэжэ Би-... совхозой партийна организа-... секретарь Бато Цыренжапо-...ренжапов манда дурадхаба. ...өөшье Бичурын аймагай ...удаар ябахадаа совхозой ...адай амжалта тухай олон ... дуулаһан байгаабди. Ара-..., Харланай һаалишадтай ...хэдэмнай, тэдэнэр совхозой ...д тухай магтаалтайгаар ..., тэдэнэй дүй дүршэлөөр ...дог байба. Тиимэһээ бидэ-...ин Заганай гүүртэ хүрэжэ, ...тай уулзажа, ажалайнь дүй ... тухай хөөрэлдэхэ гэжэ шии-...дэнабди.

...рай түрүүшын һарын сэл-... үдэр... Огторгойдо нэгэ-... үгы. Ехэл халуун үдэр бо-...бэртэй. Үглөөнэй наран үн-...өөрынгөө халуун элшэ үргэн ...Шэбэртын тала, нугаар саса-...ин Заган хүрэхэ зорилготой ... центр Шэбэртэ тосхонһоо ... гаража, шоссе харгы гатал-... Зүүн гартамнай кукуруза ...ан ехэхэн поли. Ургасашье ...айн. Тээ саахануур нэмжы-...балан дээрэ һүри, сомоо-...ор харагдана.

...шьегүй нэгэ багахан добо дабахадамнай. кукурузын поли барагдажа, бэлшэжэ ябаһан малнууд харагдаба.

— Энэл даа, Нарин Заганай үнеэд. Мүнөө ошожо адуулгашантайнь хөөрэлдэхэдэтнай болохо, — гэжэ мантай суг ябаһан совхозой гахайн фермые даагша Жалсан Цыбикович Тогмитов дуугарба.

Эмээл моритой адуулгашанай хажууда ерэжэ, амар мэндээ хэлсэжэ, танилсабабди.

— Базарай Дамба гээшэб,—гэжэ тэрэ нүхэрнай гараа барилсаха зуураа хэлэбэ.

Бидэнэршье нэрэ обогоо хэлэжэ, хаанаһаа, ямар хэрэгээр ябаһанаа тайлбарилжа үгэбэбди.

— Һайн, һайн, ерэһэнтнай ехэл һайн. Манай совхозоор хүн зон, юрэдөөл, олоор ябадаг болоно байна. Ерэһэн лэ хүн малшадай ажалаар һонирходог. Теэд, бидэнэрэй хүдэлмэридэ нюуса гэхэ гү, али бусад малшадай мэдэхэгүй юумэн юу байхаб даа. Ажаллажал, оролдожол байна ха юмбибди,—гэжэ шэнэ танилнай дарууханаар хэлэбэ.

—Зүб хэлэнэт. Тиибэ, ябашье ажал, хүдэлмэри тухайгаа хөөрэжэ үгэхэ болоо гээшэт,—гэжэ бидэ харюусабабди.

Жалсан Цыбикович нэгэ бага дуугай байтараа, намдууханаар эхилбэ:

— Бидэ малшадай хүдэлмэри мэдээжэ гээшэ. Гол зорилгомнай малай тоо толгой олошоруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хэрэг болоно. Арад зоной хэлсэдэгээр малай ашаг шэмэ адуулга, харууһалгаһаа болодог гээшэ.

Адуулгашаншье бол, һаалишаншье бол нэгэ эрмэлзэлгэтэйгээр хүдэлнэбди. Энэ эрмэлзэлгэмнай юуб гэхэдэ, малаа тобир тарган байлгаха, һү ехээр һааха болоно. Һаалишад өөһэдынгөө ажал тухай хөөрэжэ үгэнэ бэзэ. Минии өөрынгөө ажал тухай хөөрэжэ үгэхэ юумэмни иимэл байна,—гэжэ нүхэр Базаров үргэлжэлүүлнэ:

— Һаалиин үнеэдые адуулжа эхилһээр хоёр жэл болохомни. Урдань колхоз байхада ямаршье хүдэлмэридэ ябагша һэм. Совхоз эмхидхэгдэһэнэй һүүлдэ Нарин Заганай гүүртэдэ адуулгашанаар нүхэртэйгөө хамта эльгээгдэһэн байгааб. Мүнөө гүүртэдэмнай дүрбэн адуулгашан хоёр хоёрооро сүүдхэ, сүүдхээр ээлжээлжэ адуулнабди. Малаа хоногтоо ээлжээлжэ адуулхада бэлшээри зүбөөр ашаглаха гээшэ, илангаяа зунай үедэ, тон шухала хэрэг болоно. Юундэб гэхэдэ, гансаараа хододоо адуулбал, хаана, али бэлшээридэ малаа хэды шэнээн бариһанаа өөрөө мэдэжэ ябанаш. Харин тиихэдэ ээлжээлхэ болоходоо, нүгөөдүүлэйнгээ хаана бэлшээһые хододоо мэдэжэ байхын аргагүй.

Тиимэһээ бидэнэр, адуулгашад, бултадаа сугларжа, гүүртые даагшатай хамта бэлшээреэ шалгажа үзэдэг, ногоонойнь ургаса хараадаа абан, тэрээнээ участогууд болгожо таһалаад, хаана хэды үдэр бэлшээхээ уридшалан хэлсэдэг байнабди. Теэд һаалиин үнеэдые бүхэли сүүдхэдэ нэгэ участок гэхэ гү, али нэгэ газарта барижа болохогүй юм. Тиимэһээ малаа үглөө үдэшын һэрюундэ, үдэрэй халуунда, һүнин-дөө адуулха газараа хэлсэдэгбди.

Хээрын бэлшээриһээ гадна, манай совхоздо ногоон конвейер үргэнөөр хэрэглэдэг юм. Энэ жэлдэ ногоон конвейертэ горохо овёс хоёр холигдожо таригдаһан байна.

Адуулгашан Базаровтай хөөрэлдэһэнэйнгөө һүүлээр бригадын зоотехник нүхэр Цыреновтэй уулзажа, гүүртын байрада, Нарин Заган тосхондо хүрэжэ ерэбэбди. Һаалишад булта үбһэ хуряалгада туһалхаяа гаранхай байжа, гүүртые даагша Б. Д. Доржиевтай хөөрэлдэһэн байнабди.

Тус гүүртынхид совхозой һүнэйтоварна фермэнүүдэй дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлнэ. Байгша оной 7 һарын туршада эндэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1700-гаад литр һүн һаагдаа. Тиихэдэ гүүртын түрүү һаалишад бүришье һайн амжалта туйлаа.

Жэшээлхэдэ, һаалишан Дулма Дармаева жэлэй эхилһэнһээ хойшо үнгэрһэн 7 һарын туршада үнеэн бүриһөө 2247 литр һү һаажа, республикын совхозуудай һаалишадай дунда түрүүлжэ ябана. Һаалишан Д. Гармаева—1944 литр, Д. Доржиева—1645 литр һү һааһан байна.

— Манай һаалишадай амжалта гайхалтай бэшэ. Эдэ зомнай үнэн зүрхэнһөө оролдодог, туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амардаггүй хүнүүд гээшэ,—гэжэ зоотехник Цыренов хөөрэнэ. Эрдэм ухаанай туйлалта, түрүүшүүлэй дүй дүршэл ажал хүдэлмэридөө нэбтэрүүлһэнэй ашаар иимэ амжалта туйлагдана. Малаа түхэреэн сүүдхэдээ бэлшээжэ, һайнаар харууһалхынгаа хажуугаар, тэдэниие зүбөөр һаажа байха хэрэгтэй. Энээн тушаа манай һаалишад ехэхэн анхаралаа табидаг. Һааха бүридөө үнеэдэйнгээ хүхые хоёр-гурба дахин нидхэржэ, бүлеэн уһаар угаадаг, аршадаг. Мүн саг болзортонь шэргээхэ, залуу гунжануудай тугаллахынь урда тээ хүхыень эльбэжэ һургадаг байна. Зундаа үнеэдээ гурба дахин һаанабди. Һайн бэлшээридэ ябажа, нэмэлтэ ногоон тэжээл эдижэ байһан үнеэдые үдэртөө гурба дахин һаагаагүй хада аргагүй болоно. Тиигэжэ зунай бэлшээриин үедэ эндэхи һаалишад үнеэн бүриһөө 13—16 литр һү һаадаг болонхой.

—Ажаллахадашье малшадта урматай болоол даа, —гэжэ гүүртые даагша нүхэр Доржиев нэмээбэ.—Һү ехээр һаабал бидэнэр гүрэндөө һү ехээр худалдахашье, совхозоймнай олзо доходшье, өөһэдымнай салиншье ехэ болоно ха юм. Энээн тушаа партиин Центральна Комитедэй июниин Пленумэй абаһан тогтоол һаалишад малшадай эдэбхи үүсхэл бадаруулжа, тэдэнэр улам эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

Гүүртын олон һаалишад энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 3000 литрһээ доошо бэшэ һү һаахын түлөө мүрысэжэ, һайн амжалтануудые туйлажа байна. Һаалишадай мүрысөөе совхозой дирекци, партийна организаци зүбөөр хүтэлбэрилнэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

— Арад зоной ажабайдал, ажаһуудал һайжаруулха тухай парти, правительствын үдэр бүриин анхаралда эршэтэй, габьяата ажалаараа, эрхим амжалтаараа харюусаха зорилготойбди,—гэжэ эндэхи малшад нэгэн дуугаар мэдүүлнэ.

Тэдэнэй зориһондоо хүрэжэ, хүсэһэнөө туйлахань дамжаггүй.

Д. ЦЫБИКЖАПОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: совхозой главна зоотехник А. Г. Сахарова һү һаалгаяа улам саашань дээшэлүүлхэ арга боломжонууд тухай Нарин Заганай һаалишадтай хөөрэлдэжэ байна.

А. Мантаевай фото.

Галай аюулһаа ой модо һэргылхэ хэрэгые шангадхаха зорилгоор

Байгша оной июль—август һарын туршада манай республикада айхабтар шанга ган гасуур болоо. Тиимэһээ үрэ жэмэс, һамар суглуулхаяа ой гараһан зоной хайша хэрэгээр, һалаар гал түлиһэн хэдэн олон ушарта бэлэхэнээр түймэр табигдажа, 2600 гектар газарай модон шатаба. Ойдо болоһон түймэрые сараха гээшэ ехэ бэрхэтэй хэрэг юм. Тэрэниие унтаргаахын тулада элдэб ондоо хүдэлмэридэ ябажа байһан шинраг шамбай хүнүүдые олоорнь абаашаха хэрэг гарана. Тиимэһээ ой модые галай аюулһаа һэргылхэ ябадалые шангадхаха зорилгоор Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Совет 1958 оной августын 27-до тусхай тогтоол абаа.

Республикынгаа заха хизааргүй ой модые гамнаха, тэрэнээ галай аюулһаа саашадаа шангаар һэргылдэг болохо зорилгоор байгша оной сентябриин 15 хүрэтэр элдэб үрэ жэмэс, һамар, һархяаг суглуулхаяа хүн зоной ой гараха ябадалые саг зуура хорихо гэжэ тэрэ тогтоол соонь хэлэгдэнэ.

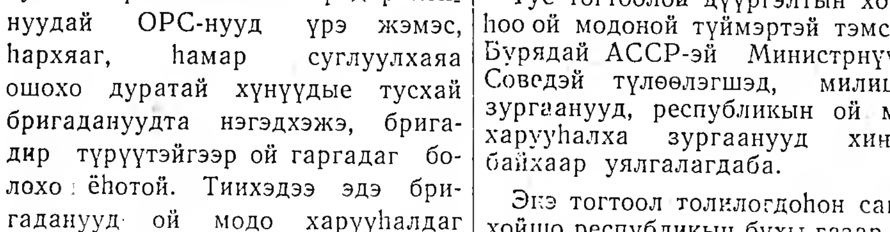
Улан-Удын горпищеторг, аймпотребсоюзууд, леспромхозой болон бусад промышленна предприятинуудай ОРС-нууд үрэ жэмэс, һархяаг, һамар суглуулхаяа ошохо дуратай хүнүүдые тусхай бригадануудта нэгэдхэжэ, бригадир түрүүтэйгээр ой гаргадаг болохо ёһотой. Тиихэдээ эдэ бригаданууд ой модо харууһалдаг нютагай зургаанһаа зүбшөөл абаха, үлир жэмэс, һамар, һархяаг түүхэ газараа тэмдэглүүлхэ ёһотой. Тиихэдэ бригадирнууд ой соо гал түлихэдөө, тэрэнээ заатагүй һайнаар унтараадаг байхын түлөө харюусаха уялгатай.

Энэ тогтоолые дүүргээгүй хүнүүд 100 түхэриг хүрэтэр ялада унаха байна. Ой модо харууһалдаг органуудай болон милициин зууршалгаар горайгүйсэдкомуудай захиргаанай комиссинууд зэмэтэйшүүлдэ иимэ яла ашаха эрхэтэй.

Ой соо түймэрэй айхабтар олоор табигдадаг болоһон дээрэһээ мүнөө бухы республикын хүн зон һэргымжэеэ шангадхажа, ой соо хайша хэрэгээр гал түлихэ ябадалые болюулха, галай аюул али болохоор һэргылхэ, түймэрэй эхилжэ байхые харамсаараа дары тэндэнь ошожо унтаргаалсаха, мүн саашадаа ой соо түймэр табюулхагүй зорилгоор ой харууһалдаг зургаануудай хэһэн бүхы заабаринуудые дүүргэжэ байха ёһотой гэжэ Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Совет шиидхэбэ.

Тус тогтоолой дүүргэлтын хойноһоо ой модоной түймэртэй тэмсэдэг Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Совэдэй түлөөлэгшэд, милициин зургаанууд, республикын ой модо харууһалха зургаанууд хинажа байхаар уялгалагдаба.

Энэ тогтоол толилогдоһон сагһаа хойшо республикын бүхы газар дээрэ хүсэндөө орохо.

Залд гэтэрнь асуужархиит

Хүндэтэ Тархай, хүдөө аймагуудаар ябажа, ажабайдалай дутуу дундые хурсаар харан, «нюсэгэн нюурта далдагүй» элирүүлдэг байһантнай тон һайн. Гэбэшье, Таамнай, сэхыень хэлэхэдэ, Улан-Удынгээ углуу тохой газараар һүүлэй үедэ һайса ябанагүйт. Тиимэһээ Танда нэгэ фотозураг эльгээбэб.

Энэ фотозураг харахадаа, юундэ нитэрээ обоо онги, һанги набта хаяжархиһан модо шулуун, ханза хайрсаг гээшэб гэжэ гайхаха байхат. Хэнэйшье гайхахаар даа!

Энэтнай Горпромторгын склад гээшэ! Яар ябта хайрсагта даргадаад байгша энэ склад дүүрэн эд бараатай юм. Теэд энэ складай хүдэлмэриие галай аюулһаа һэргылэгшэд хоримжолон зогсоогоод байна. Тэрэнь тон зүб! Хэрбээ галай аюулай болоо һаа, энэ складай эд бараа хамгаалжа абаха аргагүй юм. Уһан, эльһэн, зэр зэмсэг гэхэ мэтын юумэн эндэ байхагүй.

Хүндэтэ Тархай, хэды болотор иигэжэ байхабта, галай аюулай болоо һаа, складһаа юумэеэ абажа шадаха гүт гэжэ Горпромторгын дарга А. А. Балханов, базын дарга Г. Б. Сельверов хоёрһоо залд гэтэрнь асуужархиит.

В. Федоров.

ХИЛЫН СААНАҺАА

КПСС-эй ЦК Румыниин Хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-да бэлэг бариба

БУХАРЕСТ, августын 28. (ТАСС). Һаяхан Румыниин Арадай Республикада байдаг СССР-эй посольство Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй үгэһэн бэлэг—«Агууехэ ажабайдалай хуудаһанууд» гэһэн документальна фильм Румыниин Хүдэлмэришэнэй партиин Центральна Комитедтэ дамжуулан үгөө. Тус фильм соо научна коммунизмын үндэһэ һуури табигша Карл Марксын ажал-ябуулга тухай хөөрэгдэнэ.

Румыниин Хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гэй гэшүүн П. Никулеску-Мизил гэгшэ энэ бэлэгые абаа. Тэрэ РРП-гэй ЦК-гэй зүгһөө КПСС-эй ЦК-да бэлэгэйнь түлөө зүрхэнэй баясхалан хүргэһэн байна.

КПСС-эй ЦК МНРП-гэй Центральна Комитедтэ бэлэг бариба

УЛАН-БАТОР, августын 28. (ТАСС). МНР-тэ байдаг СССР-эй посольство КПСС-эй ЦК-гэй үгэһэн бэлэг—«Агууехэ ажабайдалай хуудаһанууд» гэһэн документальна фильм МНРП-гэй ЦК-да дамжуулан үгөө. Энээн соонь научна коммунизмын үндэһэ һуури табигша Карл Марксын ажал-ябуулга тухай хөөрэгдэнэ.

Алжирай национально-сүлөөрэлгын армиин тулалдаанууд

КАИР, августын 28. (ТАСС). Алжирай национально-сүлөөрэлгын арми үнгэрэгшэ неделиин туршада байлдаа тулалдаа хэхэдээ, Франциин 306 солдат, офицернүүдые алаа, 118-ыень шархатуулаа гэжэ Алжирай сүлөөрэлгын национальна фронтын түлөөлгын Каирта толилогдоһон коммюникэ соо хэлэгдэнэ.

Алжирай национально-сүлөөрэлгын арми үнгэрэгшэ неделиин туршада Франциин булимтарагшадтай 14 дахин тулалдаа, гадна Франциин буу зэбсэг, сэрэгэй байһан 17 газарта добтолоо гэжэ коммюнике соо хэлэгдэнэ. Неделиин туршада Франциин 19 бронемашина үгы хэгдээ, 13 сэрэгэй самолет унагаагдажа гэмтээгдээ. Алжирайхид тулалдаануудай үедэ Франциин ехэ сэрэгэй хэрэгсэл, буу зэбсэг, һомо буляан абаа.

Алжирта сэрэгэй эшелон тэһэрбэ

ПАРИЖ, августын 28. (ТАСС). Алжирай зүүн хубида Батна болон Бискра гэжэ нютагуудай хоорондо ябажа байтараа, Франциин сэрэг, автомашина, буу зэбсэг тээгээд ябаһан сэрэгэй эшелон августын 28-най үглөөгүүр минэ мүргэжэ тэһэршэбэ гээд Франс Пресс агентствын корреспондент Алжирһаа мэдээсэнэ. Хэдэн автомашинада галай аһаһан дээрэһээ, буу зэбсэг, һомон тэһэржэ эхилээ.

Президент Эйзенхауэр пресс-конференци хэбэ

ВАШИНГТОН, августын 28. (ТАСС). Вашингтондо августын 27-до президент Эйзенхауэр пресс-конференци хээ. Хитадта дүтэ аралнуудтахи байдал тушаа олон асуудалнуудые корреспондентнүүд тэрээнһээ һураа.

Хитадта дүтэ аралнууд США-да «улам ехэ удхашанартай боложо байна» гэжэ президент мэдүүлээ. Юундэб гэхэдэ, «чанкайшистнар зэбсэгтэ хүсэнүүдэйнгээ гурбанайнь нэгэ хуби шахууе эдэ аралнуудай зариманда байрлуулаа бшуу» гэжэ президент хэлэбэ.

США чанкайшистнуудта сэрэгэй туһаламжа үзүүлнэ, мүн энэ асуудалаар «абаһан уялгаһаа гү, али урдань хэһэн мэдүүлгэһээ саашадаашье арсахагүй» гэжэ президент хэлээ.

Эндэхи байдал саашадаа ямар болохо гээшэб. Америкын зэбсэгтэ хүсэнүүд «тактическа» атомна буу зэбсэг хэрэглэхэ ха гү гэжэ президентһээ асуугдаба.

Байдалай хүсэд эли тодо болоогүйдэ, «ямар нэгэн сэрэгэй шиидхэбэри абаха аргагүй» гэжэ Эйзенхауэр булгуулан хэлээ. Гэхэтэй хамта, США саашадаашье Тайвань шадарай уһанда сэрэгээ байлгаха хүсэлэнтэй гэжэ президент ойлгуулаа. Тиихэдэ «тактическа атомна буу зэбсэг гэдэг» «гансал президентын тусхай захиралтаар» хэрэглэгдэжэ болохо гэжэ Эйзенхауэр хэлээ.

Эйзенхауэр Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тушаа балар удхатай хэдэн үгэ хэлээ. Тиихэдээ ООН-эй Генеральна Ассамблейн шиидхэбэриие, тусхайлбал, Америкын сэрэгые Ливанһаа гаргаха тухай шиидхэбэриие США-гэй хэзээ дүүргэхээ байһан тухай юушье хэлээгүй.

«Атомна тэһэрэлгын хойноһоо хиналта тогтоожо болохо гэһэн Женевэдэ зүблэгшэдэй тобшололой һүүлээр» США буу зэбсэг хуряаха тушаа асуудалаар политикаяа ондоо болгоо гү, али «урданайнгаал политика» баримтална гү гэжэ президентһээ нэгэн асууба.

США урданайнгаа политикаһаа сүм арсаагүй гэжэ Эйзенхауэр хэлэбэ. США нэгэ жэлээр ядерна туршалга болюулхые зүбшөөхэ байна. Зүгөөр ядерна буу зэбсэг хэдэг материалай бүтээгдэхээ болюулагдаал һаань, ядерна туршалга болюулагдаха ёһотой гээд бидэнэр тоолонобди гэжэ Эйзенхауэр хэлээ.

Тиимэ болохолоороо, ядерна туршалга болюулха тухай асуудалые США саашадаашье ядерна буу зэбсэгтэ хэрэглэгдэдэг материал бүтээхээ болихо тухай асуудалтай холбохо хүсэлэнтэй гээшэ.

Эйзенхауэр үгэ соогоо США-е ракетнэ буугаар зэбсэгжүүлхэ тушаа дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлээ.

Рурай шахтанууд хүдэлмэреэ зогсоожо байна

БОНН, августын 28. (ТАСС). Абтаһан шулуу нүүрһэнэй худалдагдаха аргагүй болоһон дээрэһээ Рурай областиин олон шахтанууд зогсоогдобо.

Үнгэрэгшэ неделиин туршада Рурай 32 шахтада хүдэлмэрилжэ байһан 65 мянган хүн ажалгүй болоо гэжэ «Вестфелише Рундшау» газетэ мэдээсэнэ. Августын 27-һоо эхилэн, «Харпенер Бергбау А. Г.» гэжэ компаниин бүхы 11 шахта зогсоогдоо гэжэ газетэ бэшэнэ. Эдэ шахтануудта 24 мянган хүн хүдэлжэ байһан байгаа.

Мүнөө ябажа байгаа неделиин эсэстэ Рурска областьдо хамта дээрээ нүүрһэнэй 20 шахта хүдэлхээ болихонь гэжэ «Вестфелише Рундшау» газетэ мэдээсэнэ.

Капиталай оронуудта улам олон зон ажал хүдэлмэригүй боложо байна. Зураг дээрэ: элдэб мэргэжэлтэйшье һаа, нэгэ «ажалтай» зон... ТАСС-эй фотохронико.

Булимтарагшадай сэ… Ливан Иордани хоёр… дары гаража ошохо ё… гэжэ Каирай газетэ… бэшэнэ

КАИР, августын 28. (… ООН-эй генеральна секретар… маршельд Дүтын Зүүн зүг… нуудта ерээ хадаа ООН-э… ральна Ассамблейн онсо… сессиин шиидхэбэриие дүү… бэзэ гэжэ Арабуудай Нэг… Республикын олонитын х… рилгэшэд тоолоно. Гэхэтэй… Ливан Иордани хоёрто… удаан байлгаха зорилгоор… Англи ООН-эй Генеральна… блейн шиидхэбэриие дүүргү… хэдэ элдэб һаад ушаруулх… бии гэжэ тэдэнэр тоолоно.

Америка, Англиин сэрэгш… ван Иордани хоёрто улам… һуурижажа байна, арад… үһэринэ гэжэ «Аш-Шааб»… политическэ шэнжэлэгшэ Му… Эль-Хамули бэшэнэ. Англи… Кенидэ эльгээнэ, мүн Перс… хойн шадар сэрэгэй корабль… суглуулжа байна гэжэ тэрэ… нэ. «Эдэ бүгэдэ араб ор… эсэргүү шэнэ, нюуса хорото… нэй хэгдэжэ байһан тухай… нэ бэшэ аал? Даалгабаря… гэхэ гэхэдэнь эдэ бүгэдэ Х… шельдда һаад ушаруулжа, … Зүүн зүгтэхи түгшүүрнэе… шэгтэнь үлөөхэ зорилгото… аал?» гэжэ шэнжэлэгшэ ас…

Америка, Англиин сэрэгые Иордани хоёрһоо гаргаха… ООН-эй Генеральна Асса… онсо тусхай сессиин абаһан… хэбэриие бодото дээрэнь д… гэн бэелүүлхые уряалаад,… лэгшэ иигэжэ бэшэнэ: «И… лизм хэршье ехээр оролдоб… оронуудта болон бүхы дэлх… рэ улам хүсэтэйгөөр дэлгэр… гаа национально-сүлөөрэлгы… лөөе тогтоожо шадахагүй».

Хаммаршельдда үгтэһэн рида зорюулагдаһан статья… «Аль-Кахира» газетын глав… даактор Хафез Махмуд иигэ… дүүлнэ: «Нэгэдэмэл Наци… Организациин нэрэһээ… ябуулгаяа эрхилхэ зуураа Х… шельд Генеральна Ассамбле… сиин шиидхэбэриие бэел… һаад ушаруулжа байхыень… шье зүбшөөхэ ёһогүй».

Америка, Англиин сэрэгые Иордани хоёрһоо дары гар… гээшэ Хаммаршельдын гол… го мүн гэжэ Каирай газетэ… гэн дуугаар тэмдэглэнэ.

США сэрэгэй ш… корабльнуудые Хит… тээшэ эльгээбэ

ВАШИНГТОН, августы… (ТАСС). Сэрэгэй 80 самолёт… ябадаг, США-гэй айхабтар… авианосец «Эссекс» гээшэдэ… да далайһаа гаража, Тай… шадар байһан США-гэй… флодые ошожо дэмжэхэ гэһэ… ралта үгтөө гээд Оборонын… терство соносхоо. Эгээл шэн… лэй 4 эсминец «Эссекстэй» ябалсана.

КИНО „Арбан наймадахи он“

Россин газар дайда дээрэ граждан дайнай гал дүлэн соробхилжо, ехэ һандарал эбдэрэлэй, гасалан зоболонгой боложо байһан үе. Тэрэ сагай байдалые «Арбан наймадахи он» гэжэ уранһайханай шэнэ фильм харуулна.

Манай советскэ мэдээжэ уранзохёолшо Алексей Толстойн гурбан номһоо бүридэһэн «Зоболонгой далайгаар» гэжэ романай удхаар «Мосфильм» хоорондоо холбоотой гурбан фильм зохёожо байнхай. Түрүүшынь фильмые — «Эгэшэ-дүүнэр» гэжэ фильмыень аргагүйгөөр һонирхожо хараа бэлэйбди. Мүнөө тэрэнэй үргэлжэлэл — «Арбан наймадахи он» гэжэ фильм хүнүүдые баһал ехээр һонирхуулна.

...«Эгэшэ-дүүнэр» гэжэ фильм соо мантай танил болоһон үбгэ һамган хоёр—Рощин Катя хоёр «Москва—Ростов» гэһэн поездоор урда зүг барижа «наранда дүтэлэн» саашалжа ябана. Урданай офицер Рощин үнэндөө хадаа «нарандашье дүтэлхэ» гээ бэшэ, харин буһалгаа татажа, Советскэ залуу республикын ара нюрганда хутага шаахаяа бодоһон сагаан генерал Корниловай сэрэгтэ хүрэжэ, тэдэнтэй хамтарха гэһэн һаналтай ябажа байһан байгаа. Эгээлэй хара хүнүүдые, арад зониие мал шэнгеэр һанадаг байһан үндэр түрэлтэ, «изагуур һайнтай» хаанта засагай офицернүүдэй нэгэн Рощин Октябриин социалистическэ революциин ёһотой удхашанарые, аша туһыень, арад зоной хүсэл эрмэлзэлгые хүсэд ойлгохогүй, зүрхэ сэдьхэлээрээ мэдэрхэгүй байшоо. Эгээл тиимэһээ тэрэ офицер сагаан генералай уряада мэхэлэгдэн, Улаан Армиин урдаһаа буу барижа бодоһон байна бшуу.

Офицер Рощиной ролиие наадаһан артист Н. Гриценко хатуу зоригтой сэрэгшэ аад, зүгөөр ушар ёһоо хүсэд ойлгоогүй, «Эхэ оронойнгоо хүсэн түгэлдэр байхын» түлөөл ами наһаяа хайрлангүй дайлалдажа ябаһан хүнэй образые үнэншэмөөр харуулжа шадаа.

Сагаантанай талада орожо, хуушанайнгаа офицернүүдэй дунда ерэбэшье, Рощин революциин дайсадай бүдүүлиг, хэрзэгы шэрүүн аашануудые тэсэжэ ядана. Нэгэтэ добтолгын үедэ шатажа байһан гэрэй хажууда шархаташаһан хүбүүгээ тэбэреэд һууһан эхэнэрые өөрынгөө нүхэр офицерэй буудажа алажархихые хараһаниинь тэрэнэй нюдэндэ ходол харагдадаг байба. Ямаршье зэмэгүй эхэнэрнүүдые, үбгэд, хүгшэдые, үхибүүдые сагаантанай хайра гамгүйгөөр буудан алажа байхые харахадаа «хэр зүб юумэ хэжэ байнабиб», «юунэй түлөө дайлалданабиб» гэһэн бодол тэрэнэй зосоо ородог болоо. Һанаата боложо ябаһаниинь офицернүүдэй дунда мэдэгдэжэ, найдабаригүй хүн болоно. Тиигээд нэгэтэ байлдаанай үедэ нөөхи «нүхэрынь» ара нюрганһаань буудаад, гэдэргээ эрьен хараһаар байтарнь дахин буудажа унагаагаа.

Имагтал революциин асуудалаар, улаантан тухай һаналаа таарангүй хахасаһан һамгаяа—Катияа һүүлдэ эдэгээд байхадаа бэдэржэ ябахадань, одоошье энэ хүн иигээд үнэниие, зүб мүрөө олохонь ха гэжэ найданабди.

Фильмын гол геройнуудай нэгэн Телегиншье түрүүшээр баһал мүрөө хүсэд олоогүй, хайшаашье болохоёо шиидэжэ ядажа ябана. Һая түрөөд, нарай үхибүүгээ алдаһан Дашатаяашье суг хамта байха аргань һалажа, саг зуураар хахасаха ушартай болобо.

Тиигээд анханайнгаа нүхэр большевик Рублевтой хөөрэлдэһэнэйнгөө һүүлээр Телегин дахин сухарилтагүйгөөр, һанаагаа хубаалтагүйгөөр улаантанай талада орожо, фронт мордоно. Фронт дээрэ ерээд дайлалдажа байха үедөө нэгэтэ базынгаа, Рощиной эльгээһэн һомондо тархяараа шархаташоо. Эгэшэ дүү хоёрые абаһан эдэ хоёр хүн хоорондоо эбсэшэгүй дайсад болошонхой, өөһэдынгөө һанал бодолой түлөө тэмсэжэ ябана.

Тиибэшье һүүлдэ Рощин шархатаад эдэгэжэ гарамсаараа һамгаяа бэдэржэ ябахадаа Ростов городой вокзал соо сагаан офицерэй хубсаһа үмдөөд ябаһан Телегиниие хараад, «эбсэшэгүй дайсамни» гэжэ барижа тушаангүй, дуугай һуужа үгөө. Офицерэй хубсаһа үмдэһэн улаан командир ябана гэжэ тэрэ хэзээдэшье ойлгоһон байгаа.

Харин тиихэдэ Катя Даша хоёрой эсэгэ—Самарын эсэрнүүдэй правительствын министрнүүдэй нэгэн болоһон доктор Булавин тад һөөргөөр аашалжа, һайн һанаагаараа һамганайнгаа эсэгэһээ Дашатухайгаа хэдэн үгэ һурахаяа ороһон хүрьгэнөө заахашье һанаагаа хубаалдангүй дары барижа тушаахаяа забдаа. Энэ баримта юу харуулнаб гэхэдэ, хуушанай баяшуул, элдэб эсын партинуудай удамаршад хэзээдэшье арад зоной дайсад, Совет засагта эсэргүү хүнүүд байһан байгаа.

Шухала нюуса даалгабаритай ябаһан улаан командир Телегин тушаан боложо дайралдаһан Дашынгаа, өөрынгөө шуран бэрхын хүсөөр дайсадай һабарһаа мултаржа шадана. Эгээл эндэ Телегин Дашынгаа инаг дуратай байһыень дахин ойлгожо, зориг дээрээ зориг орон, дайшалхы замаа саашань үргэлжэлүүлээ һэн.

Телегинэй ролиие артист В. Медведев наадана. Аргагүй тиимэ һанаанһаа гарахагүй эли тодо образ гараашьегүй һаа, бараг һайнаар, ном соо байгаашаараа (хэды тобшо болоол юм бэзэ) наадагдана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Эгэшэ дүүнэрэй—Катя Даша хоёрой ролиие Р. Нифонтова, Н. Веселовская гэгшэд шадамараар, үнэн зүрхэнһөө наадана. Хаанай ордондо дүтэ байһан ноёд һайдуудай, түшэмэлнүүдэй дунда эрхэ дураараа хүмүүжэһэн урихан сэбэр, уян энэрхы эдэ залуу эхэнэрнүүд революциин хатуу жэлнүүдтэ ядаха зобохые, үгырхэ хооһорхые, үхүүлхэ хахасахые һайса үзэжэ, зон нүхэдтэйгөө хамта зоболонто зам гаталалсажа ябана. Тэдэ хоёрой образ тодо һайнаар, зүрхэ сэдьхэлдэ хадахаар гараа.

Хани нүхэрыень эсэгынгээ дайсадай гарта харата муухайгаар барижа үгэхэ гэжэ байһыень нюдөөрөө хараһан Даша айхабтараар дураа гутажа, гэртэһээ гаража ошоно. Тиигээд нилээд тэнэжэ, хээрэ газаа хоноһоор ябатараа, улаантанай штабта асарагдажа, одоол эндэ үнэнэй түлөө ами наһаяа хайрлангүй тэмсэжэ байһан энэрхы сэдьхэлтэй, һайн хүнүүдээр: эхэнэр солдат Агриппинэтэй, Иван Горо…той, командир Меньшинтэй танилсажа, саашанхи мүрөө олобо хэбэртэй. Улаан Армиин командир байһан инаг нүхэрөөл олохо хэрэгы…

Революциин гал дүлэн … залуу Улаан Армимнайшье … жажа, шэрээгдэжэ, дотоо… даадын дайсадта шанга, … сохилтонуудые дээрэ дээрэ… һэн байна. Энээнтэй хамта … гүрэн дотор эбхэрэн долги… ехэ тэмсэлэй дундуур, гасал… лонто зам гаталан, мүн ма… геройнууд мүрөө оложо, … бэелжэ, хатуужана, зориг…

Багаханшье роль наадаа… тист Е. Тетерин немец … образые айхабтар шадамара… гаа. Энэ хүн дай жүрөөдэһэ… шан бэшэ, харин хуулиин… туугдажа ерэһэн һайн һа… наатай, урин зөөлэн немец … хүн гэжэ бидэнэр этигэнэб…

Тэрэ үеын байдалай хэды… тэй, нэрьеэтэй байгаашье … фильм хаража һуухада үй… гүүд хойно хойноһоо даб… ма, нэрьеэ шууяаниинь, бү… аласалдаааниинь дан ехэдэн… хэндэ шарьяшахаар, нюд… жэлшэхээр болоно гээшэ ха… граждан дайнай һүртэ ха… гуудые харуулһан «Номго… гэжэ фильмын алишье сер… тараа һонирхожо, ятараа … лээ хүдэлгэн хаража һууда… бибди. Уранһайханайнгаа … түрүүшынгээ «Эгэшэ дүүнэ… хүрэнэгүй гээшэ ха. У… һүүлшын сери түрүүшынгэ… һоо үлүү һайн, һонирхолто… гэжэ найдая.

Д. Хонгоо…

Редактор Ц. Ц. ЦИБУ…

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26 Телефоны редакции: редактора 46-32, зам редактора—32-74, отв секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35… культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32 Для междугородных переговоров—16.

Н00825. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. №